

Proizvodni načrt 1968

Prispevek k razpravi

Konec novembra 1967 je bilo delovni skupnosti Litostroja predloženo v razpravo zelo pomembno gradivo:

- Poslovno poročilo za III. tromesečje 1967 in
- Predlog proizvodnega plana za leto 1968

Prvi dokument nas seznani o tem, kako smo devet mesecev gospodarili, koliko smo v tonah in dinarjih naredili ter kolikšni in kakšni so bili vsi drugi gospodarski učinki in kazalci, s katerimi navadno prikažemo sposobnost, moč in stanje nekega podjetja.

Čeprav bo devetmesečnemu poslovnemu poročilu sledilo še končno poslovno poročilo za celo leto 1967, je prav, da že ob devetmesečnem poslovnem poročilu kritično pregledamo naše gospodarjenje, seznanimo delovno skupnost s slabimi in dobrimi rezultati našega dela in spregovorimo o naših slabih in dobrih navadah, izkušnjah in pomanjkljivostih, kajti pred nami je že novo poslovno leto 1968, v katerega zakorakajmo odločno, načrtno in pravočasno.

Ce bi hoteli obravnavati oba predložena dokumenta hkrati in v podrobnostih, bi se lotili preobsežne naloge. Zato si oglejmo le predlog proizvodnega plana za leto 1968, poslovnega poročila pa se bomo dotaknili le, če bo potrebno.

V predlogu proizvodnega plana je proizvodnja podjetja planirana takole:

skupne proizvodnje blagovne proizvodnje	18510 t 12560 t
od tega za PE Fi:	
skupne proizvodnje blagovne proizvodnje	10000 t 9900 t
Za PE PK:	
skupne proizvodnje	3450 t
za PE MO:	
skupne proizvodnje blagovne proizvodnje	4300 t 2160 t
za PE VET:	
skupne proizvodnje blagovne proizvodnje	760 t 500 t

Tolikšna količinska proizvodnja nam omogoča predvidevati finančno realizacijo v višini:

212.650.000.— Ndin

Tudi število zaposlenih je planirano in osebni dohodki prav tako; prvo z 2.971 zaposlenimi, drugo pa s 60.605.250.— Ndin bruto-bruto. Na podoben način je planirano še mnogo drugih postavk, ki so potrebne za celovitost proizvodnega plana.

V zadnjih stavkih so namenoma večkrat uporabljene besede plan in planirano, s čimer se hoče poudariti, da vsega tega še ni, da je tako le predvideno, da je toliko mogoče ustvariti in da toliko bo, če bomo vse planirane postavke proizvodnega plana uresničili.

Ne bo odveč, če dosledno ponovimo besede, ki smo jih navedli že ob sprejemanju proizvodnega načrta za leto 1967, ko smo med drugim dejali: »... te, na videz visoke številke pa moramo takoj označiti kot najnižjo spodnjo mejo, s katero je znano naše mesto v jugoslovanskem in svetovnem gospodarstvu; to je meja, prek katere mo-

ramo priti, če hočemo zadostiti našim potrebam in željam, navsezadnje pa je to tudi meja, ki pomeni za nas obstanek!«

Te besede veljajo danes še bolj neizprosno kot kdaj koli prej, saj iz devetmesečnega poslovnega poročila izvem, da znaša dobiček po fakturirani realizaciji le 0,6 %, kar je zaradi naših potreb toliko kot nič!

Se in še bomo morali razmišljati o tej ugotovitvi, predvsem pa razmišljati in iskati poti in načine, kako povečati produktivnost, znižati poslovne stroške, skrbeti za kvaliteto izdelkov in pogodbene roke, kar so sami pogoji za dobre poslovne uspehe! Nihče pa ne more trditi, da teh pogojev nimamo, pa čeprav nas spremljajo težave. Najbolj se je treba bati neizpolnitve glavnega pogoja — naročil. Trenutno stanje naročil, vsaj v PE Fi, pa je zadovoljivo. In prav v pogodbenem roku opravljena naročila nam bodo odprla še nove možnosti za nova naročila!

Oglejmo si planirano finalno blagovno proizvodnjo za leto 1968:

vodne turbine	1850 t
žerjavi	1800 t
črpalke	1680 t
cementarne in opekarne	1400 t
tal. transp. sredstva	1380 t
diesel motorji	1000 t
strojni deli	400 t
železarne	160 t
hidrav. stiskalnice	110 t
reduktorji	100 t
kompresorji	20 t

9900 t

Ob času pisanja tega članka (sredina novembra) je od planirane količine 9900 t že bilo pokrito z naročili 74,8 %, tik pred podpisom pogodbe pa je za nadaljnjih 19,2 %; tako da je trenutno nepokrito z naročili le 6 % planirane količine ali 585 t, kar pa med letom ne bo težko dopolniti. To na videz ugodno stanje naročil nas obvezuje izpolniti dokaj težko nalogo: rokavno izpolnitev teh naročil, ki zapadejo po tromesečjih leta 1968 takole:

tromesečje	1.	2.	3.	4.
%	40,4	33,8	14,6	11,2

Ta neugodna časovna razporeditev se bo izboljšala s podpisom pogodb še za nepokrite planirane količine, ki bi zapadle v 3. in 4. tromesečju.

A še vedno ostane problem, ki bi ga lahko imenovali »dedno slabost« naše finalizacije v prvih mesecih vsakega poslovnega leta. Ali je Silvestrovo res tisti dan, ko naša intenzivnost pojenja za nekaj mesecev?

Poglejmo, koliko smo finalizirali samo v PE Fi v posameznih mesecih v letu 1967:

januar	429,7 t
februar	476,9 t
marec	631,6 t
april	562,7 t
maj	459,6 t
junij	868,2 t
julij	856,0 t
avgust	980,2 t
september	869,0 t
oktober	995,2 t

povprečje: 712,0 t

Iz razpredelnice se nazorno vidi, da so mesečne količine v obdobju januar—maj daleč izpod obravnavanega desetmesečnega povprečja in da je mesečno povprečje obdobja januar—maj le 512 t, obdobja junij—oktober pa 912 t.

Vprašajmo se, ali bo v letu 1968 drugače? Ali je planirana količina 10000 t skupne proizvodnje (za PE Fi) prevelika? Če zaradi primerjave razdelimo to količino na 12 mesecev, dobimo mesečno obremenitev 833 ton, ki pa je celo za 79 ton manjša od povprečja obdobja junij—oktober 1967!

Resda je to na papirju zelo prepričljivo, a tudi z delom smo že dokazali, da je tudi uresničljivo.

Seveda ni količinska proizvodnja finalnih proizvodov edina postavka v predlogu proizvodnega plana za leto 1968, o kateri je bilo potrebno spregovoriti. Tu so še plani vseh drugih PE in vse druge postavke plana (osebni dohodki, skladi, amortizacija, število zaposlenih itd.), o katerih bi bilo prav, če bi spregovorili o njih v našem glasilu!

V. N.

ŽIVAHNA DEJAVNOST PROJEKTIVE HE

Navadno se na jesen nekoliko poleže povpraševanje po opremi za nove hidroelektrarne. Letos se je dogodilo prav nasprotno. Tudi smo vajeni dobivati iz tujine več vprašanj kot od domačih interesentov. Zadnje mesece je drugače...

Vprašanja iz SR Makedonije...

Samo za to republiko je projektiva HE pripravila kar tri ponudbene projekte: VRUTOK, RAVEN in KALIMANCI. Pri prvih dveh objektih, za katere smo že pred dobrim desetletjem dobavili strojno opremo, gre za ponudbo turbin, ki jih nameravajo dodatno vgraditi poleg že obratujočih agregatov. Napredek in izkušnje zadnjih let niso dovoljevale, da bi nove turbine nudili po prvotni dokumentaciji, čeprav agregati vseskozi zadovoljivo obratujejo. Projektirani so bili na novo prav tako kot 2 Francisovi turbine po 8560 KS na padcu 90 m za novo makedonsko HE KALIMANCI.

... in SR Hrvatske

Zagrebska oblast elektrogospodarstva, ki trenutno gradi HE SKLOPE ob upoštevanju izvedbenih načrtov za litostrojske turbine, namerava leta 1971 vključiti v obratovanje HE VA-

RAŽDIN. Za ta objekt je projektiva HE izdelala tehnični del ponudbe za 2 Kaplanovi turbine po 63000 KS in gonilniki, ki po velikosti presegajo vse doslej v Litostroju izdelane turbine. HE VARAŽDIN, ki bo izkoriščala vodo z Drave, je po svoji zasnovi in pretoku močno blizu slovenski HE SREDNJA DRAVA I, kjer je montaža naših turbin v polnem teku. Zaradi različnosti padcev pa za ponudbo HE VARAŽDIN turbine iz HE SREDNJA DRAVA I niso prišle v poštev.

K delu za zagrebško elektrogospodarstvo sodi tudi sodelovanje Litostroja pri projektiranju cevni agregatov za hidroelektrarne na Savi. Le-te projektirajo v zvezi z zaščitnimi regulacijskimi deli, ki naj v prihodnje preprečujejo poplave.

V SR Hrvatsko, in sicer Dalmatinskih hidroelektrarnam, je Litostroj nadalje izstavil ponudbi za HE ORLOVAC in HE SPLIT. Prva bo opremljena z dvema Francisovima turbinama po 110.000 KS na padcu 384 m. Litostroj jih je nudil po samo-

stojnem projektu. HE SPLIT pa se ukvarja z namero vgraditve dodatnega agregata. Za ustrezno turbino s 163.000 KS, ki je po moči enaka prvima dvema, je Litostroj prav tako dal samostojno ponudbo.

Razvojno delo in patentne zaščite

Omeniti je treba še zanimiv objekt za Dalmatinske hidroelektrarne, in sicer HE BUŠKO BLATO, ki bo hkrati tudi črpalna postaja za prečrpavanje vode iz jezera Lipa v akumulacijo BUŠKO BLATO ali obratno. O tem zelo zanimivem projektu bomo poročali posebej. Za danes navedimo le to, da je Litostroj s svojo koncepcijo cevne reverzibilnega agregata s premerom kaplanskega rotorja 2150 mm vzbudil pri investitorju izredno pozornost, saj naša zasnova zaradi svoje enostavnosti strojnega in gradbenega dela visoko nadkriljuje konkurenčne zamisli.

Naporno razvojno delo, podprto z dolgotrajnimi laboratorijskimi raziskavami v Inštitutu v Vižmarjih, je bilo tudi potrebno za ponudbo IV. agregata v HE MOSTE. Ta bo črpal vodo iz Sa-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Po plodni razpravi komunistov

Novembrska konferenca komunistov, ki jo je sekretar tovarniškega komiteja označil za delovno, je uspela predvsem kot posledica reorganizacijskih gibanj. Veliko tehničnih misli o gospodarjenju, vlogi samoupravnih organov in teles, strokovnih organov, članov ZK itd., povedanih na konferenci, priča o želji komunistov, da skupaj z drugimi delovnimi ljudmi uresničijo cilje družbene in gospodarske reforme, predvsem z uspešnim delom na delovnih mestih. Komunisti Litostroja se bodo morali zato sestajati bolj pogosto ter naloge postavljati konkretno in odgovorno.

Razpravo na konferenci je pričel sekretar tovarniškega komiteja ZK in v njej prikazal uspehe in neuspehe, pojave in odnose, ki so v preteklem obdobju vplivali na notranje razmere. Po njegovih besedah sta v naših družbenih okvirih aktualna dva procesa. Na eni strani družbeno-gospodarska reforma, na drugi pa proces reorganizacije ZK. Naša delovna organizacija je v teh procesih kljub nekaterim slabostim in pomanjkljivostim našla svoje mesto, ki se kaže skozi dveletno delovanje instrumentov reforme v povečanju obsega proizvodnje in realizacije. Za uresničenje vseh ciljev reforme pa stoji pred komunisti Litostroja še zelo odgovorne naloge. Če je eden od pogojev za uspeh reformnih prizadevanj tudi sprememba miselnosti, potem velja usmeriti prizadevanja k formiranju jasnih stališč in konceptov predvsem na dolgoročne načrte. Ker se v našem kolektivu zaradi velikega števila zaposlenih pojavljajo različna mišljenja, prinese na iz raznih obdobij naše zgodovine, je pri njihovih nosilcih težko doseči enotnost mišljenja, kar se odraža tudi znotraj organizacije ZK.

Konkretni problemi kot n. pr. neizpolnjevanje planskih obveznosti, delitev osebnih dohodkov, ki se ne ujema zmeraj z načelom delitve po opravljenem delu, neizpolnjevanje sklepov samoupravnih organov itd., kažejo, da družbeno-politični činitelji niso storili vsega. Zlasti vloga članov ZK je taka, da so povsod prisotni in torej odgovorni za uspehe ali neuspehe. Pri tem pa komunisti nismo nastopali vedno organizirano, kar je eden od vzrokov, da se tudi v našem kolektivu reorganiziramo. Preosnova organizacije ZK naj ne ostane samo pri spremembi organizacijskih oblik, temveč naj doseže slehernega člana, ki se je opredelil za brezkompromisen pohod napredka.

Predsednik upravnega odbora je v razpravi opredelil vlogo, mesto in delo samoupravnih organov, njihov odnos do dela uprave ter vprašanje odgovornosti. Po njegovem mnenju je treba jasno razločevati med upravo, ki je dolžna voditi celotni proizvodni proces in upravljati strokovni aparat, ter samoupravnimi organi, ki so dolžni ocenjevati uspešnost vodenja, sprejemati načelne odločitve, smer politike podjetja, odločati o delitvi itd.

Sistem samoupravljanja, če gledamo po razvojni plati, pretresajo še mnoge slabosti in zapleteni odnosi. Pogosto se prepletajo pravice, dolžnosti in odgovornosti med upravo in samoupravnimi organi. Pojavi poseganja samoupravnih organov v tehnološko vodenje so bolj redki, bolj pogosto pa opažamo, kako se prenašajo odgovornosti. Ni so redki primeri, ko službe ali posamezniki svoje neznanje in neodločnost skrivajo pod plašč samoupravnih odločitev in kako celo svoje delo prenašajo na kolektivni organ, obenem pa terjajo pravice, ki izvirajo iz neopravljenega dela.

Za izboljšanje stanja je po mišljenju predsednika upravnega odbora nujno potrebno opraviti: strokovno analizo stanja podjetja za opredelitev perspektive podjetja; tehnološko shemo podjetja s točno opredeljenimi nalogami, ki izhajajo iz potrebne dela za proizvod; sanacijski načrt za vsa področja, od ureditve ciklov proizvodnje do delitve dohodka; končno pa tudi spremembo splošnih aktov, zlasti z vidika razmejitev dela, pravic

in pooblastil vodilnih delavcev v podjetju. Predvsem pa bi že morali navsezadnje preiti od besed k dejanjem.

Razprava predsednika delavskega sveta je dopolnila in še bolj konkretizirala probleme, težave in odklone, ki spremljajo samoupravni mehanizem in njegovo delo v našem kolektivu. Po njegovem mnenju delujejo zlasti centralni samoupravni organi pod vplivom zahtev kolektiva, skupin ali posameznikov, ki ustvarjajo pritisk s položajem, ki jih zasedajo. To povzroča dileme pri sprejemanju sklepov in onemogoča razsodnost na osnovi zdravih konceptov samoupravnih organov. Zahteve kolektiva se predvsem odražajo v zahtevah obratnih delavskih svetov, ki so odraz parcialnih teženj posameznih enot. Postavljanje zahtev po zvišanju osebnih dohodkov n. pr. ni v skladu z izpolnjevanjem planskih obveznosti, na katere ob zahtevah čisto pozabimo, vsi pa vemo, da niso izpolnjene.

Pogost pojav je tudi neizpolnjevanje sklepov samoupravnih organov. Če sklepi nekaterim, zlasti tistim na vodstvenih in vodilnih mestih niso všeč, jih enostavno zanemarijo, s tem pa vplivajo tudi na delo podrejenih.

V takih primerih se mora izkazati moč komunistov, ki naj raziščejo vzroke deformacij in javno ožigosajo povzročitelje. Dolžnost komunistov Litostroja je, da izločimo vse tiste, ki onemogočajo delovanje samoupravnih organizmov, kot tudi tiste, ki svojo nedelavnost in nestrokovnost skrivajo za samoupravljanje.

Rešitev je po besedah predsednika delavskega sveta v pregrupaciji obstoječega kadra, v izdelavi natančnih planskih zadolžitve, v izpolnjevanju sistema nagrajevanja, v izdelavi dolgoročnega plana razvoja in drugih ukrepih. Komunisti pa morajo biti tisti, ki bodo s svojo dejavnostjo pokazali, da so rešitve mogoče.

Razprava je načela celo vrsto vprašanj, ki so pereča in prisotna v vsakdanjem življenju komunistov in drugih članov kolektiva.

Odnos ZK do mladine mora po mnenju predsednika tovarniškega komiteja ZMS dobiti povsem drugačne osnove. Zveza komunistov ni več tista, ki bi neposredno vodila Zvezo mladine ali bi

imela nad njo oblastno funkcijo, čeprav je taka miselnost med komunisti včasih še prisotna. Zvezo komunistov je treba očistiti tudi vseh tistih, ki jim je organizacija le odskočna deska, sicer pa menijo, da v ZK nimajo kaj iskati. Naj poživimo naše vrste tok mladih sil. Pri tem naj Zveza mladine organizirano in samostojno deluje v smeri priprave mladih kadrov za poslanstvo upravljalcev in komunistov. Predvsem pa se mora ohraniti enakopravnost med Zvezo komunistov in Zvezo mladine, kajti vračanje na stare oblike dela, ko je mladina sprejemala direktive in jih izpolnjevala, ni več mogoče.

Izpolnjevanje planskih obveznosti je po mnenju tehničnega direktorja eden izmed važnih pogojev za ureditev mnogih problemov v kolektivu. Zato je treba bolj pogosto in bolj učinkovito kontrolirati izpolnjevanje planskih nalog; tiste, ki iz subjektivnih razlogov ne izpolnijo obveznosti, je treba klicati na odgovor. Kritiko je treba izreči tudi na račun tistih, ki iščejo postranski zaslužek in jim zaposlitev v Litostroju pomeni le formalnost. Po mišljenju tehničnega direktorja takih sodelavcev ni malo.

Beseda je stekla o delitvi osebnih dohodkov, o osnovah za to delitev, o težavah v neposredni proizvodnji, pa še o reorganizaciji proizvodnih enot, o tem, kako smo delali pred petnajstimi leti itd. itd.

Besede generalnega direktorja so pravzaprav strnile pestro razpravo v rezimé, ki nam je nazorno odkril vzroke, zaradi katerih reorganiziramo našo Zvezo komunistov. Reorganiziramo se zato, da bomo napravili korak dalje. Za ta korak, ki pomeni napredek socializma pa se moramo boriti doma, v Litostroju, v naših delavnicah.

Domači in tuji trg zahtevata drugačno tehnologijo in terjata od nas drugačen pristop k delu. Preustrojitvi se bomo morali, spremeniti bomo morali miselnost, ki nas oklepa, zaslužiti denar in z njim izvesti rekonstrukcijo. Trenutno nam primanjkuje kapital za obratna sredstva. Banke so preveč razdrobljene, da bi nam lahko nudile znatno pomoč. Vendar imamo za leto 1968 dovolj dela. Ne gre za velike objekte kot pred leti, a če se pametno lotimo dela in se držimo dogovorjenih rokov, bomo lahko precej zaslužili. Če bomo hitreje proizvajali, bomo vsekakor dobili še nova naročila.

Čeprav so nekatere panoge gospodarstva v boljšem položaju kot mi, se moramo obdržati in se tako organizirati, da bo Litostroj postal res eno najboljših podjetij.

Sklepi delovne konference

1. Organizacija ZK v Litostroju predstavlja organizacijsko celoto. Najvišji organ organizacije ZK Litostroja je konferenca. Delo v obdobju med dvema konferencama koordinira sekretariat. To devetčlansko izvršilno telo organizira razne oblike delovnih skupin (aktivne, komisije itd.) za posamezna vprašanja ter spremlja delo osnovnih organizacij. Ker smo reorganizirali osnovnih organizacij formalno že izvedli, le-te lokacijsko ohranimo kot oddelke. Oddelki ohranijo vse tiste naloge, ki jim gredo po statutu ZKJ. Še posebno pa morajo v obdobju med konferencami temeljito obdelati gradivo konferenc. Oddelke vodi namesto dosedanjega sekretarja vodja. Do konca mandatne dobe ostanejo na mestih dosedanjih sekretarjev isti tovariši.

2. Planiranje, ki predstavlja bistveni element socialističnega gospodarstva, mora predstavljati za komuniste eno glavnih vsakodnevni nalog. Pri tem gre za dolgoročno orientacijo podjetja,

kot tudi za izpolnjevanje planskih nalog na posameznih delovnih mestih. Komunisti moramo biti nosilci prizadevanj za kvaliteto plana in nosilci planske discipline. Rezultate izpolnjevanja plana je treba spremljati in tiste, ki iz subjektivnih razlogov ne izpolnjujejo nalog, klicati na odgovornost ter jih, če bo potrebno, tudi odstaviti. Na ključnih delovnih mestih, na vodilnih organizatorskih in koordinatorskih delovnih mestih je še zlasti treba spremljati odgovornost posameznikov — komunistov glede izpolnjevanja planskih nalog.

3. Samoupravni mehanizem ne daje upravljalcem samo pravic, temveč jim nalaga tudi dolžnosti. Na področju samoupravljanja je zlasti potrebno zaostri osebno odgovornost na relacijah strokovnih služb in samoupravnih organov. Odgovornost se namreč pogosto skriva za plaščem samoupravnosti, ker se strokovne delovne naloge identificirajo s samoupravnimi telesi.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Uspeh delovne konference komunistov Litostroja je bil potrjen tudi z besedami predstavnik Mestnega komiteja tov. Jersa, ki je izrekel presenečenje nad ustvarjalno razpravo. Ko je podčrtal pomen reorganizacije, je predvsem poudaril bolj organizirano delovanje, pri čemer naj bi vsak komunist v podjetju iskal izhodišče za svoje delovanje na svojem delovnem mestu, v svojem oddelku, torej predvsem doma. Odprta pa so se vrata vsakemu tudi za delovanje na širšem mestnem območju v okviru četrtne ali mestne konference komunistov.

Iz obseženega programa dela komunistov v Litostroju, ki smo ga slišali, bo treba izbrati najbolj aktualna in pereča vprašanja, na katera naj odgovori vsakokratna nova konferenca.

Po besedah člana Mestnega komiteja tov. Peterce bo izvajanje tistega, o čemer smo se dogovarjali, uspešno le tedaj, če bo najširši krog komunistov sodeloval pri oblikovanju stališč. Združitev sil, ki jo v Litostroju opažamo, pomeni jamstvo, da bomo v prihodnosti dosegli znatne uspehe.

V sklepni besedi je delovni predsednik posebej poudaril pomen reševanja problemov, ki jih porajajo samoupravni odnosi in v njihovem okviru problemi gospodarjenja.

Prihodnja konferenca komunistov Litostroja naj bi se omejila na obravnavo problemov po ožji izbiri, medtem pa naj zažive oblike posvetovanj, kjer naj se izkristalizirajo stališča o konkretnih problemih.

Vladimir Kovač

Živahna dejavnost projektive HE

(Nadaljevanje s 1. strani)

ve v jezero Završnica in jo ob konicah uporabljal za proizvodnjo električne energije. S ponudbo ustreznega hidravličnega stroja je Litostroj napravil prvi vidni korak v področje, ki mu pripada prihodnost: reverzibilne Francisove turbine za hidroelektrarne s prečrpavanjem. Tudi o tem projektu bomo posebej obširneje poročali kakor tudi o patentni prijavi z njim v zvezi.

Napori, ki presegajo rutinsko projektantsko delo, so bili prav tako potrebni za pripravo tehničnega dela ponudbe cevni agregatov po 600 kW, ki bosta v jezovih za HE SREDNJA DRAVA I in HE VARAŽDIN energetsko izkoriščali tako imenovani »biološki minimum«, to je količino vode, ki jo je treba izpuščati po naravni strugi Drave. Zateva, da morata agregata v primeru sile kljub zelo majhnim vztrajnostnim masam v rotorju generatorja obratovati na lastno mrežo in proizvajati energijo za posluževanje hidromehanske opreme jezu, je rodilo zamisel električne povezave asinhronskega generatorja s hitrim sinhronskim strojem zunaj agregata, opremljenim z zadostnim vztrajnikom. Ta bo omogočal stabilno obratovanje in vzbujal asinhronski generator. Tudi to zamisel je projektant zaščitil s patentom.

Izvozne ponudbe

Če smo uvodoma poudarili premoč domačih povpraševanj, ni treba zaradi tega podcenjevati ponudbenih projektov, ki so bili v zadnjih mesecih izdelani za inozemstvo.

Med njimi sta po moči in velikosti na prvem mestu 2 Francisovi turbini po 140.000 KS za HE MANGLA DAM v Pakistanu. Z gonilnikom 3,5 m v premeru sta projektirani za pretok

127 m³/s na padcu 90 m. Po dobavljenih informacijah je cena za naše turbine najugodnejša, k čemer je brez dvoma prispeval dober projekt strojev.

Tudi je treba omeniti 10 vodornih peltonskih turbin po 18.250 KS za obnovitev indijske HE BHIRA in 4 Francisove turbine po 72.600 KS, ki smo jih ponudili avstrijski generatorski tvrdki ELIN.

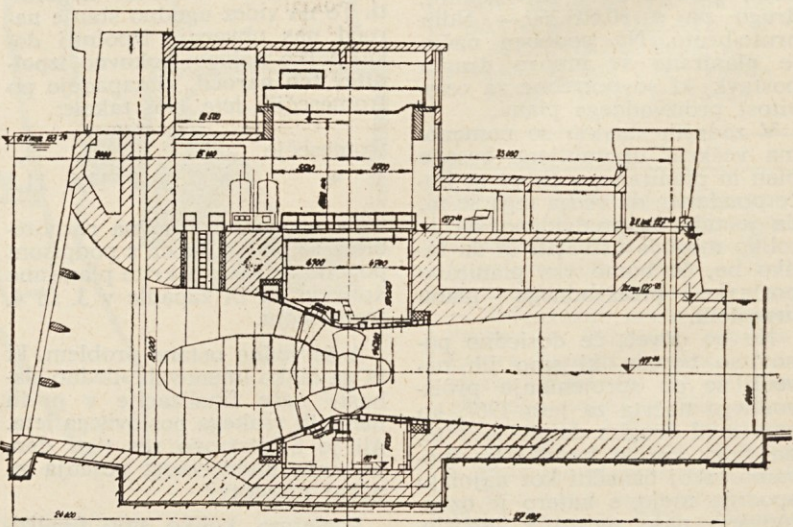
Vprašanja nakazujejo razvojno smer

V vprašanjih, ki jih obdeluje projektiva HE, se jasno odraža smer, ki ji bo morala slediti turbinska proizvodnja Litostroja v prihodnjih letih: velike turbine, reverzibilne Francisove turbine in cevne turbine...

Za velike turbine smo si pridobili že marsikatero referenco, za reverzibilne in cevne stroje pa bo potrebno še mnogo raziskovalnega in razvojnega dela, da se bo Litostroj uveljavil tudi na teh novejših področjih hidravličnih strojev. Napravljene so prvi pomembni koraki, ki z nekaterimi prijavljenimi patenti dokazujejo intenzivnost in voljo, s katero se projektiva loteva novih nalog.

Delo, ki ga je opravila projektiva HE v jesenskih mesecih, je ogromno. Ogromno toliko bolj, če pomislimo na peščico projektantov. Peščica sama vendar ni toliko zaskrbljujoča, saj je število ponudb vedno mogoče prilagoditi fizičnim možnostim projektantov. Mnogo bolj nas skrbi okoliščina, da ob starejših projektantih ni podmladka, ki bi strokovno rastel ob njih, svoje teoretsko znanje plemenitil z njihovimi izkušnjami, mladil projektantski ustvarjalni duh in ki bo skrbno pripravljen prevzeti na sebe polno odgovornost samostojnega dela, ko bo to treba.

Leopold Solc, dipl. inž.

Eden izmed projektov za Savske hidroelektrarne pri Zagrebu

Poslovno poročilo ob III.četrletju

DOSEŽKI PROIZVODNJE IN POSLOVANJA V PRVEM POLLETJU TEKOČEGA LETA NISO BILI POSEBNO PREPRICLJIVI. TUDI V PRETEKLOSTI SO BILI OBRACUNANI POSLOVNI REZULTATI PRVEGA POLLETJA ZARADI MOČNEJSEGA ZAGONSKEGA VLAGANJA V PROIZVODNI PROCES NA RACUN FINALIZACIJE DALEČ PRED CELOTNIM POVPREČJEM. TO POMENI PRAKTIČNO V PRVEM POLLETJU MOČNEJŠI ANGAŽMAN SREDSTEV, V DRUGEM POLLETJU MOČNEJŠA REALIZACIJA — SPRICO SKROMNIH REZULTATOV V PRVEM POLLETJU, BOGATEJŠI USPEH V DRUGEM POLLETJU. TOREJ JE BILO TUDI V LETOSNJEM LETU PRIČAKOVATI PODOBEN RAZVOJ.

NA ŽALOST SE UPRAVIČENA PRIČAKOVANJA VSAJ V TRETJEM ČETRTLETJU NISO URESNILA, NASPROTNO, V TEM TROMESEČJU SMO V VELIKEM OBSEGU POSPRAVILI SE TISTE SKROMNE REZULTATE, KI SMO JIH DOSEGLI DO 30. JUNIJA 1967.

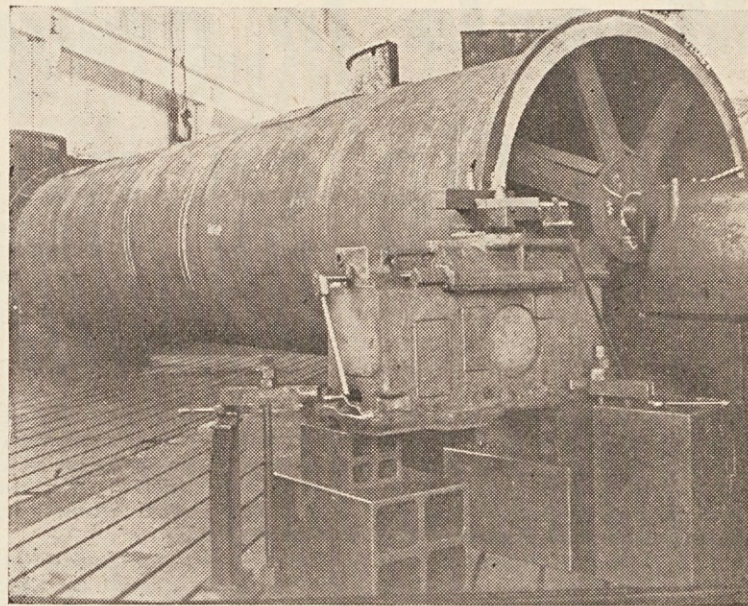
Zatajila je predvsem finalizacija proizvodnje, kar je imelo za posledico nedoseganje plana proizvodnje in finančne realizacije. Razumljivega opravičila za tako stanje skorajda ni, saj proizvodnim obratom-finalistom ne manjka dela, kar potrjujejo ozka grla in prekoračitve dobavnih rokov. Materialna situacija, finančna in devizna operativnost podjetja

tudi ne moreta biti odločilna činitelja za nedoseganja v proizvodnji; težave z materialom in s plačili so bile in bodo stalna spremljevalka naše prakse, vendar je bilo te vrste težav v preteklosti bržkone več kot letos.

Strokovne službe podjetja, ki posvečajo problemom proizvodnje polno pozornost, bodo podale poročilo o svojih ugotovitvah in

ustrezno ukrepale proti upadanju storilnosti.

Poleg podatkov iz letnega plana in podatkov devetmesečnega obračuna tekočega leta so v pregledih navedeni tudi podatki iz obračunov preteklih obdobij po številu, v delovnih urah, po teži v tonah in po vrednosti v novih dinarjih zaradi primerjave in ocene dosežkov.

Obdelava cevnega mlina za cementarno Beočin

Globalni prikaz plana

Naziv	Enota mere	Plan 1966	Izvršitev 1966	Plan 1967	Indeks 4:3	Indeks 5:4
Prejeta naročila	Ndin	185,000.000	138,747.584	208,040.000	75,—	150,—
Delavci	štev.	3.700	3.432	3.100	92,7	90,3
Plačane del. ure	štev.	9,079.696	8,374.406	7,200.000	92,2	86,—
Skupna proizvodnja	t	21.190	18.896	20.510	89,2	108,6
Blag. proizvod. fin.	t	13.000	10.907	14.340	83,9	142,—
Fakt. realizacija	Ndin	185,000.000	185,878.857	208,040.000	100,5	111,9
Dobiček	Ndin	22,385.000	7,061.948	22,040.000	31,5	312,1
Plač. realizacija	Ndin	185,000.000	175,025.910	208,040.000	94,6	118,8
Dohodek	Ndin	81,035.000	61,333.169	81,780.000	75,7	133,3
Dohodek	%	43,8	35,—	39,3		
Oseb. doh. — realiz.	Ndin	58,650.000	53,260.570	59,740.000	90,8	112,1
Davek na promet	Ndin	800.000	547.433		68,4	
Rezervni sklad podj.	Ndin	1,496.000	1,439.200	2,200.000	96,2	152,8
Ostanek za sklade podj.	Ndin	18,572.514	5,068.303	20,075.990	27,3	396,1
Izplačani oseb. doh.	Ndin	54,000.000	51,165.529	57,000.000	95,—	111,4
Izplačani oseb. doh.	%	29,2	27,5	28,5		
Dobiček	%	12,1	3,8	10,6		

Izhodiščna točka gospodarskega planiranja v proizvodnih podjetjih je poleg razpoložljivih proizvodnih kapacitet obseg prejetih naročil in količina finalizirane blagovne proizvodnje. Od teh treh dejavnikov je odvisen ves nadaljnji potek poslovanja; od

pravilno postavljenih planskih nalog je odvisno doseganje poslovnega uspeha. Obstoje podjetja je nerazdružljiv z njegovim napredkom. Stagnacija v razvoju podjetja že sama po sebi lahko skriva nevarnosti. Tu se postavlja vprašanje ali so plani v seda-

nji gospodarski situaciji zares realno postavljeni ali pa so morda prenapeti. Prvo vprašanje seveda zadeva naročila. Oceno realnosti planiranega obsega naročil za leto 1967 daje le primerjava planskih števil z doseženo finančno realizacijo prejšnjih let.

V Ndin	1962	1963	1964
Prejeta naročila	134,473.290	154,420.081	138,780.040
Dosež. finančna realiz.	121,317.080	144,909.260	154,749.080
Predvidena naročila	—	—	—
V Ndin	1965	1966	1967
Prejeta naročila	141,706.540	138,747.584	—
Dosež. finančna realiz.	172,650.122	185,878.857	—
Predvidena naročila	—	—	208,040.000

Pri dinamiki dotoka naročil predstavlja letošnja planska številka močno povečanje nasproti vrednosti prejetih naročil v prej-

šnjih letih, a je v skladu z dinamiko finančne realizacije v preteklih letih. Drugo vprašanje realnega planiranja zadeva finali-

zacija blagovne proizvodnje. Doseganje blagovne proizvodnje po količinskem obsegu ne kaže zadnja leta bistvenih sprememb.

	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Blag. proizv. dosežena	12.483	12.442	12.505	12.625	10.907	—
Blag. proizv. planirana	—	—	—	—	—	14.340

Letna proizvodnja znaša povprečno 12.500 t. Le v preteklem 1966. letu je finalizacija blagovne

proizvodnje zatajila za domala 2000 ton, kar je v močnem navzkrižju z dobavnimi obvezami pod-

jetja in bo treba zamujeno nadoknaditi v novem letu. To opravičuje planirano blag. proizvodnjo.

IZVRŠITEV PLANA

Tabelarni pregled

Fin. pokaz. v Ndin

Naziv	30. 9. 1966	31. 12. 1966	Plan 1967	30. 9. 1967	5:2	5:4
Naročila domača	98,805.622	125,931.836	162,786.000	62,640.040	63	38
Naročila — izvoz	10,150.221	12,815.748	45,254.000	9,735.537	96	21
Naročila — skupaj	108,955.843	138,747.584	208,040.000	72,375.577	66	35
Delavci štev.	3.461	3.432	3.128	3.206	93	103
Plačane delovne ure	6,289.482	8,374.406	7,200.000	5,239.196	83	73
Skupna proizvod. t	13.576	18.896	20.510	12.170	90	59
Blag. proizvod. fin. t	5.053	7.922	11.000	6.007	119	55
Blag. proizvod. polfin. t	2.342	2.985	3.340	1.868	63	56
Blag. proizvod. skupaj t	7.395	10.907	14.340	7.875	106	55
Faktur. realiz. domača	107,974.502	148,483.240	162,786.000	115,949.381	107	71
Faktur. realiz. izvoz	23,728.120	37,395.617	45,254.000	23,385.489	98	52
Faktur. realiz. — skupaj	131,702.622	185,878.857	208,040.000	139,334.870	106	67
Faktur. realiz. dobiček	8,625.728	7,061.948	22,040.000	767.683	9	3
Faktur. realiz. %	6,5	3,8	10,6	—		
Plačana realiz.	128,494.825	175,025.910	208,040.000	130,932.689	101	63
Plač. realiz. — dohodek	43,748.957	61,333.169	81,780.000	39,149.106	89	58
Plač. realiz. doh. %	33,9	35,—	39,3	29,7		
Osebn. doh. realiz.	34,501.389	53,260.570	59,740.000	36,779.959	106	61
Davek na promet	400.234	547.433	600.000	219.524	55	33
Rezervni sklad podj.	1,692.382	1,439.200	2,200.000	1,392.344	82	63
Ostanek za sklade podj.	6,539.467	5,008.303	17,639.840	840.028	13	5
Izplačani os. doh.	37,790.282	51,165.529	57,000.000	39,721.943	105	70
Izplač. oseb. doh. %	28,7	27,5	27,4	28,5		

Devetmesečna oziroma tričetrtletna izvršitev bi morala dosega-

ti 75 % letnega plana. V koloni 7 je prikazano v % doseganje let-

nega plana. Razen števila zaposlenih so vsi rezul. pod planom.

Generalni direktor o perečih problemih

Veliko dobrih misli, veliko kritike in veliko dobrih predlogov je bilo izraženih na delovni konferenci komunistov Litostroja. Ko se lotevamo reorganizacije ZK, moramo vedeti, da reorganizacija ni sama sebi namen, temveč gre za to, na napravimo korak dalje. Člani ZK se moramo boriti za napredek socializma doma, v Litostroju, v naših delavnicah in pisarnah. Če se ne bomo tako reorganizirali, potem bomo bitko izgubili. Potrebo po reorganizaciji so verjetno povzročile neke napake. Naš prestop k reorganizaciji ZK morda ni najboljši. Pred IX. kongresom ZKJ bomo še marsikaj slišali.

Panoga gospodarske dejavnosti, kot je naša, je precej neizoblikovana in ni naša mesta v reformi. O teh vprašanjih imamo zelo nasprotujoče si poglede. Vendar to ne pomeni, da se ne bomo znašli. Pomagati moramo sebi in jugoslovanskemu vodstvu, da bo čimprej rešilo probleme, ki jih poraja reforma. Gre za vprašanja notranjega in zunanjega značaja. V času, ko je šel Litostroj v reformo, smo bili proizvajalci velike investicijske proizvodnje še v zelo ugodnem položaju. Ti časi so minili. Težko je reči, da nismo napravili ničesar. Mnogo elementov poslovne politike, začrtane v letu 1965, je bilo realiziranih. Toda še vedno delamo počasi, saj končujemo naročila celo za leto 1964. Takega dela ne sprejema niti tuji, niti domači trg. Zato je nujno, da se najprej sami doma »prestrojimo«. Domači in tuji trg zahteva drugo tehnologijo in drugačen pristop k delu. Izboljšati moramo opremo in spremeniti našo miselnost, zaslužiti si denar in izvesti rekonstrukcijo doma. Prav vsa oprema ni za odmet, saj tudi zunaj delajo s starimi napravami, ki dobro proizvajajo.

Trenutno nam manjka kapital za obratna sredstva. Banke imajo preveč razdajena sredstva. Obstajajo prizadevanja za pospešitev koncentracije, kar bi tudi nam omogočilo nabavo dolgoro-

nih kreditov. Za leto 1968 imamo dovolj dela. Ne gre za velike objekte, kot pred leti, vendar bomo lahko zaslužili, če se pametno lotimo dela in držimo dogovorjenih rokov. Če bomo hitreje proizvajali, bomo imeli možnost dobiti še nova naročila. Občutno negativno postavko našega gospodarjenja pomeni cena. Vsako leto skušamo za 10 do 15 % povečati cene, čeprav te na svetovnem trgu stagnirajo ali celo padajo.

Kaj storiti v takih razmerah gospodarjenja? Komunisti se moramo zavedati, da je naša usoda v naših rokah. Proizvajati moramo ceneje in bolje. Ob tem smo komunisti odgovorni za tok življenja v tovarni. Predpisov, ki jih imamo, se vsak drži na svoj način. Za samoupravnimi organi se skriva marsikdo, ki se ob polnem izpolnjevanju načel pravic in dolžnosti samoupravljalcev prav gotovo ne bi. Za uspešnost gospodarjenja je glavni pogoj prihodnji plan. Vsakega, ki se ne bi držal planskih nalog, ostro kaznujmo! Vsak mora vedeti, kaj lahko dela ali mora delati, komunisti pa naj bodo tisti, ki bodo ugotavljali, kje jih je preveč na delovnih mestih. Čeprav so nekatere panoge gospodarstva v boljšem položaju kot mi, se moramo obdržati in tako organizirati, da bo Litostroj postal res eno najboljših podjetij.

Sklepi delovne konference

(Nadaljevanje z 2. strani)

Naloga komunistov je, da z jasnimi stališči in argumenti aktivno posredujejo v vseh primerih deformacij.

4. Vloga zveze komunistov do zveze mladine se je znatno spremenila in ni mogoče več direktno poseganje v delo mladine tako kot nekdanj. Mnogi komunisti nosijo s seboj miselnost preteklih obdobij, pa je zato toliko bolj pomembno, da pomladimo zvezo komunistov. Aktiviranje mladine je mogoče le z dokazovanjem na osnovi izredne aktivnosti in doseženih ter vidnih rezultatov delovanja komunistov. Potrebna je tudi vzgoja in spremljanje rasti tistega dela mladine, ki prvič stopa čez prag našega kolektiva. Pri tem je potreben entuziazem in prizadevnost posameznih komunistov, ki vsakodnevno prihajajo v stik z mladino.

5. Načelo delitve po delu predstavlja dokaj deklarativno formulacijo. Ob neizdelanih in po-

enostavljenih merilih za osebne dohodke prihaja do pehanja za spremembo osnov, pri čemer nastajajo razmerja, ki ustvarjajo anarhičnost. Komunisti morajo na tem področju predstavljati faktorje, ki bodo za ceno osebnih interesov pripomogli k stabilizaciji nagajevalne politike kljub težkim pogojem gospodarjenja. Celoten sistem delitve pa mora biti predmet ene od prihodnjih delovnih konferenc, da bomo z jasnimi stališči lahko usmerjali dolgoročneje koncepte delitvene politike.

6. Delo, ki ga nakazuje delovna konferenca na področju poslovne orientacije oz. poslovne politike sploh, bomo komunisti Litostroja pregledali čez tri mesece. Med tem časom je treba organizirati oblike posvetov o posameznih problemih tako, da bodo problemi temeljito preanalizirani, da bodo vsi komunisti resnično seznanjeni z vsemi problemi s teh področij in da bodo imeli možnost vplivati na stališča.

Mnenja in pobude

Kje so naše možnosti danes

Tri dimenzije - trije pogoji: kvaliteta, roki, cene

Gospodarska reforma je več ali manj prizadela vse gospodarske organizacije. Ene bolj, druge manj, odvisno tudi od predhodnega gospodarjenja v posameznih gospodarskih organizacijah. Tam, kjer so se prepuščali trenutnim konjunktornim tokovom, ki so jih povzročale povojne razmere (veliko povpraševanje po določenih vrstah blaga, slaba konkurenca na tržišču, podpiranje slabo rentabilnih in nerentabilnih podjetij z raznimi regresii in dotacijami itd.) in niso preveč mislili na prihodnost, je pomenila reforma za mnogo podjetij konec poslovanja, mnoga pa so še v večji ali manjši agoniji. Tistih podjetij, ki so že pred reformo poslovala ekonomično, bodisi iz lastnih pobud ali zato, ker jih je k temu silila domača ali tuja konkurenca, reforma ni našla ne pripravljenih, čeprav so prav tako prizadeta. Odtegnitev denarja iz obtoka in zmanjševanje emisije, zoževanje investicijske potrošnje, zmanjševanje in odpovedi bančnih kreditov (ker so tudi banke ostale brez denarja), povzroča latentno nelikvidnost večine podjetij, kar spravlja tudi sicer rentabilna podjetja v zelo težaven položaj. Posebno težak je položaj podjetij, ki proizvajajo investicijsko opremo, tako kot naše podjetje, ker hoče večina investitorjev opremo na kredit.

Prikazana situacija jasno pove, da so naše možnosti kreditiranja minimalne, če jih že sploh ni, medtem pa je inozemska konkurenca močna in sposobna po konkurenčnih cenah dajati še na kredit. Zato ni bila zavest in borba delovnih ljudi za ekonomiziranje in modernizacijo nikoli večja kot sedaj, ko se je potrebno vključiti v mednarodno delitev dela in postati konkurenčen na svetovnem tržišču. **Naše možnosti, tako doma kot v svetu, so samo v kvaliteti, rokih in cenah naših izdelkov.** Te tri dimenzije bi morale biti tako močne, da bi odtehtale še sposobnost konkurence za kreditiranje. To pa ni majhna naloga kolektiva, ki šteje nad 3.000 zaposlenih, ki pa lahko prav tako predstavljajo jutri 3.000 nezaposlenih več! To pomeni, da odgovornost delovnih ljudi za uspehe dela ne more temeljiti na starih metodah administrativno-birokratskih sposobnosti dajanja potrebnih informacij. Ta zavest pa govori, da ne more nobena tehnična opremljenost proizvodnega procesa dati ustreznih rezultatov, če se tudi v procesu administracije ne menja-jo odnosi. In ne samo v administraciji, temveč tudi v komerciali, projektivi in na drugih mestih, kjer se javlja padanje odnosa udeležbe dela neposrednega proizvajalca v proizvodnji, a raste v neproizvodnih organih. **Ob enem z mehanizacijo proizvodnje je potrebna tudi mehanizacija v administraciji, da bi bila sposobna dajati hitre in točne informacije o stanju podjetja.**

Sposobnost, da skoraj istočasno z zahtevo daje izčrpne informacije o stanju in delu delovne organizacije pod pogojem, da je dobro organizirana, je povzročila skoraj mrzlične priprave za masovno nabavo visoke mehanografije v mnogih delovnih organizacijah, predvsem pa v podjetjih kovinske predelovalne industrije. Odsev tega velikega zanimanja pri nas so različna zastopniška podjetja, specializirana samo za te vrste poslov, in institucije, ki se bavijo s proučevanjem obdelave podatkov, kot so: zvezni strokovni odbor za obdelavo podatkov — SSOP, jugoslovanski seminar in razstava za regulacijo, merjenje in avtomatizacijo — JUREMA (oba pri ETAN), zavodi

za produktivnost dela, koordinacijski odbor koristnikov mehanografije, v katerem je včlanjeno tudi naše podjetje, DIT, zveza knjigovodij, zveza društev ekonomistov itd.

Skoraj ni ekonometrijskih, tehničnih, matematičnih ali katerekoli druge znanstvene discipline, katerih problemi se ne bi mogli planirati in obdelati na teh avtomatih. Pri večini gospodarskih organizacij obstaja potreba po hitrih in točnih informacijah take narave, da se odločitev o nabavi sredstev za mehanizirano obdelavo podatkov ne more zadržati. V tem se vidijo rešitve mnogih problemov v zvezi z nadaljnjim uspehom pri delu. Hitrost dobivanja potrebnih informacij postaja usodna za uspeh ali neuspeh vključevanja v mednarodno gospodarsko tekmo in delitev dela, pri čemer že najmanjše zastajanje v izčrpnem poznavanju stvarnega stanja povzroči neugodne posledice, ki se težko popravijo. Pred temi dejstvi postanejo nevzdržni logizmi nasprotovanja novim zahtevam in ni mogoče priznati razlogov, kot n. pr. slabe obstoječe materialne baze, pomanjkanje kadrov za to dejavnost, problem organiziranosti služb in podobno.

Naš kolektiv se je že pred 15 leti odločil za avtomatsko obdelavo določenih podatkov in z nabavo klasične garniture obdeluje podatke že od leta 1953. V tem času so ti stroji predstavljali višek moderne računske tehnike in je bilo naše podjetje med prvimi v državi, ki je uvedlo na najširši fronti evidenco in obdelavo podatkov. Vendar je razvoj teh sredstev bliskovito napredoval, tako da **obstaja danes že tretja generacija višje mehanografije in bo obstoj klasične obdelave le še kratkotrajen.** Klasični mehanografski stroji se ne proizvajajo več in je mogoče nabavljati le stare, remontirane. Naši mehanografski stroji zaradi dolge intenzivne uporabe niso samo fizično, temveč tudi moralno iztrošeni. Ne delajo več brezhibno, temveč se pojavljajo pogosto napake, tako da je potrebna ponovna obdelava. Ta zahteva veliko napora in časa. Poleg tega obstaja stalna nevarnost, da se v primeru večje ali daljše okvare tega ali onega stroja ne bo moglo več pravočasno opraviti potrebnih obračunov, kar ima lahko za posledico blokiranje žiro računa, zadržanje izplačila osebnih dohodkov itd.

Osnovna razlika med klasičnimi stroji in novim sistemom je sledeča:

Klasični stroji opravljajo predvsem naknadno pospešeno ugotavljanje poslovnih dogodkov in njihovo finančno in količinsko izračunavanje. Obdelava ima torej predvsem knjigovodsko-statistični značaj.

Elektronski sistem pa omogoča poleg obdelav, ki jih delajo že klasični stroji, uporabo metod, ki posegajo tudi v prihodnji razvoj dogodkov. Operativno planiranje celotne proizvodnje in spremljanje dejavnosti ter stalno spremljanje razvoja dogajanja so osnovne odlike, ki jih nudi uporaba elektronskega sistema.

Po drugi strani pa tudi sistem samoupravljanja zahteva izkazovanje uspeha posameznih ekonomskih enot in temu ustrezno pravično delitev dohodka. Takšne analize lahko elektronski sistem uspešno rešuje brez velikega administrativnega aparata.

Glavni problem je spremljanje tekoče proizvodnje. V proizvodnji se vedno nahaja za več milijard izdelkov. Učinkovitega pre-

gleda nad temi ogromnimi sredstvi danes nimamo.

Drugi problem je priprava dela. Podjetje teži k standardizaciji polizdelkov, kar pa je otežkočeno zaradi nepreglednosti velike mase. V konstrukciji se stvari velikokrat ponavljajo ali pa konstruirajo nove izdelke, kjer bi mogli uporabiti že osvojene.

Te probleme se da uspešno reševati z elektronskim sistemom — **visoko mehanografijo.** Hitrost obdelave in velika kapaciteta eksternih spominskih enot, ki imajo podatke v direktnem obsegu, omogočata zlasti učinkovito sprovajanje strojne priprave dela ali celotno planiranje, spremljanje, vodenje in obračunavanje proizvodnega procesa.

Priprava dela ne stoji sama zase kot pojem ali obdelava. Najtesneje je povezana z materialom, dispozicijo in nabavo letga itd. To področje je že zajeto na klasičnih strojih. Vendar je potrebno napraviti na sistemu kvaliteten skok naprej. S pomočjo sistema bi uvedli avtomatizirano spremljanje materiala, od planiranja potrebnih količin prek tekočega spremljanja stanja do avtomatskega naročanja in dispo-

niranja za proizvodnjo (terminsko in količinsko). Naslednji korak v pripravi dela je terminiranje in določitev zasedbe kapacitet. Priprava dela in spremljanje proizvodnje s pomočjo elektronskih strojev seveda ni sama sebi namen. **Gre predvsem za zniževanje stroškov na enoto proizvoda, kar dosežemo z učinkovitim pregledom celotne proizvodnje, ki ga omogoči sistem.** Človek je seve še vedno glavni faktor, ki odloča; stroju lahko samo postreže s podatki. S tem pa ni rečeno, da je uvedba strojne obdelave tega področja enostavna stvar. Potrebne so najširše priprave, ki imajo opravka s proizvodnjo. Potrebno je angažirati precej sredstev in ljudi, preden se taka obdelava postavi na noge. Toda na tem področju ležijo v vsakem proizvodnem podjetju metalno-obdelovalne veje največje notranje rezerve. Problematika je tako kompleksna, da se je ne da ročno nikoli pravočasno in popolno obdelati. Tu lahko učinkovito nastopi samo elektronski sistem s svojimi kapacitetami. Niz podjetij je že spoznalo prednost tega načina poslovanja, ali pa jih je konkurenca prisilila, da so se oprijela učinkovite metode in sredstev za reševanje svojih problemov.

Obnovitev mehanografskih strojev je neobhodno potrebna. Za nakup obnovljenih obstoječih strojev klasične garniture bi potrebovali okoli 180.000 dolarjev in za carino, plačljivo v treh letih, t. j. letno okoli 100 milijonov Sdin. Vendar bi bili stroji stari in obdelava omejena v današnjih okvirih. Nabavna cena novih strojev visoke mehanografije je približno 437.000 dolarjev, t. j. s carino vred okoli 700 milijonov Sdin, s petletnim odplačilnim rokom po približno 140 milijonov Sdin letno. Najpozneje v dveh letih po dobavi teh strojev bi obroke lahko plačevali samo s prihranki, ki bi jih dosegli v podjetju s zmanjšanjem proizvodnih stroškov in režije, vtem ko bi najmanj toliko lahko zaslužili z uslugami za druge, ker bi kapacitete strojev samo za naše podjetje ne bile izrabljene. Lahko trdimo, da bi se stroji sami odpla-

čali in bi podjetje na koncu imelo celo dobiček. Če primerjamo stroške za vzdrževanje in najemino, plačujemo za staro garnituro mesečno nad 2.300 dolarjev, vtem ko je po ponudbi za sistemске stroje predvidena višina stroškov za vzdrževanje 722 dolarjev, kar pomeni letno več kot 20.000 dolarjev prihranka. Samo s prihranki na najemnini in vzdrževanju bi mogli v 10 letih plačati polovico vrednosti sistema. Ekonomičnost nabave sistema za podjetje je očitna.

Zaradi zagotovitve nemotenega poslovanja je nujno, da se takoj lotimo reševanja mehanografije, saj je rok dobave šele 2 leti po

podpisu pogodbe. Letna obremenitev amortizacijskih sredstev bi znašala komaj eno osmino formirane amortizacije. Kljub nelahki finančni situaciji v podjetju problem ni nerešljiv in ne ograža drugih predvidenih investicij. Končno pa bi prednosti visoke mehanografije, ki omogoča boljšo organiziranost proizvodnje in režije, s tem pa tudi bolj ekonomično poslovanje, pomagale uspešno prebroditi težave, ki jih povzroča gospodarska reforma. Oklevanje pomeni torej hkrati tudi zavlačevanje razreševanja problemov, ki ovirajo podjetje pri uspešnem poslovanju.

Dipl. oec. Ivan Kaiserberger

Upanje je hrana siromakov.
(Italijanski)
Malo premoženja, malo skrbi.
(Angleški)
Kdor živi od upanja, umre od gladi.
(Angleški)

Naši novi dvotonski viličarji na delu v skladišču lesa na Reki (Luka Drvo). Tja smo doslej poslali 31 takšnih viličarjev. Njihove prednosti so: majhne mere, uporaba maksimalnega prostega hoda, oprema s hidravlično sklopko, ki omogoča tudi prav počasno gibanje, in oprema s katalinskim filtrom, ki omogoča delo v zaprtih prostorih in preprečuje zastrupitev z izpušnimi plini.

Inž. Franc Kralj

Nekaj ukrepov in predlogov iz SK

Kaj vse vpliva na kakovost izdelkov in roke izdelave

Naše podjetje izdeluje individualne izdelke in izdelke malih serij. Za svojo orientacijo pri izdelavi uporablja individualno dokumentacijo, bodisi s tehnološkimi postopki ali brez njih. V načrtih označujemo kote, kjer imajo določena mesta posebno funkcijo (ležaj), ali pa določen tehnološki prijem (čvrsto utisnjene izvrtine na gred) z določenimi tolerancami.

V nastajajočih ekonomskih razmerah, v katere stopa tudi naše podjetje, zahtevajo novi delovni pogoji razen kvantitativnih organizacijskih sprememb z zunanjo demonstracijo tudi kvalitativne posege na mestih, kjer se kvaliteta ustvarja. Znano je, da žrtvujemo precej materialnih vrednosti, da vzdržimo določeno, za tržišče sprejemljivo kvaliteto. Te žrtve pa pritiskajo na vse naše fonde in razumljivo tudi na naš plačni fond. Ako dajemo materialne žrtve za kvaliteto, istočasno žrtvujemo dobavne roke in pri tem imamo še dodatno materialno škodo; s tem pa nastopajo problemi naše konkurenčnosti.

Ustavimo se ob določenih konkretnih problemih in nekih možnostih, da zredciramo rizik obdelave in se usposobimo za večjo ekspanzivnost pri finalizaciji novih naročil. Razčlenimo faktorje, ki vplivajo na našo kvaliteto in na našo finalizacijo takrat, ko že imamo podpisano pogodbo.

Naša finalizacija je v grobem odvisna:

a) od dobre, kompletne in pravočasne dokumentacije, kar pomeni:

- čim modernejšo konstrukcijo;
- čim izvirnejšo konstrukcijo;
- čim optimalnejšo uporabo materiala in s tem lažjo konstrukcijo;
- racionalno izbiro sestavnih skupin, ki so uvožene ali v kooperaciji ali pa kupljene v trgovski mreži;
- optimalno izbiro toleranc za mehansko obdelavo itd.;

b) od materialne preskrbe:

- pravočasna dobava surovin, s čimkrajšim rokom vskladiščenja;
- pravočasne zamenjave in nadomestila materiala;
- dobra atestna služba pri nabavi;
- dobra izbira trgovske mreže za dobavo materiala;
- pravočasna reklamacija;
- dobro prirejene penalizacijske klavzule nasproti dobaviteljem;
- visoka stopnja obračanja finančnih sredstev;
- strokovni prevzem vsega materiala, ki dosepe v podjetje ali ga na neki način vgradimo v naše izdelke itd.;

c) od priprave in delitve dela:

1. za livarno (ki je v tem tekstu ne obravnavamo);
2. za mehansko obdelavo in zvarjenje:

- priprava tehnoloških postopkov;
- plasiranje proizvodnje v ritmu dokumentacije in montaže;
- obremenitev strojnih kapacitet;
- priprava orodja, meril in vpenjal;
- interni transport izdelkov;
- preventivna vmesna in končna kontrola itd.

d) od montaže in preizkusa:

Ko gledamo gornjo delno razčlenitev glavnih sistemov, ki so v samem sebi grajeni s podsistemi, vidimo, kako zelo je razvejana medsebojna odvisnost posameznih delovišč, da uspemo ali ne uspemo zadostiti potrebni kva-

teti, količini in terminu. Na kratko lahko rečemo, kako je zelo zamotan sistem, ki nas postavlja v uspešnost ali neuspešnost poslovanja.

V nadaljnjem bomo obravnavali le en dejavnik, ki vpliva s svojim sistemom na kvaliteto izdelkov in termin izdelave. Istočasno pa dajemo tudi predlog sistema preventive za zaščito kvalitete glede na organsko tehnično izbiro sistema.

Organska izbira sistema, ki zahteva podreditev tehnologije in plasiranja proizvodnje v delo

Znano je, da je naše podjetje izbralo v načelu kot svoje vodilo pri tehnologiji »enotno izvrtino«. To je postavilo:

1. Izdelavo dokumentacije v določen sistem izbire toleranc.
2. Omogočilo je nabavo orodja za izdelavo izvrtin po določenem sistemu.
3. Diktira izdelavo tehnologije po sistemu »enotne izvrtine« (izjeme zaradi posebnosti kakšnega izdelka niso izključene).
4. Podajanje izdelkov v izdelavo in nabavo surovcev odreja tako, da moramo najprej nabavljati ali dajati v delo surovce, ki predstavljajo po večini tehnološke postopke za izvrtine (izvrtine, puše, cilindre, uture itd.)

Prednost takega sistema in čuvanje reda, ki se tu zahteva, vplivata, da prihajajo v drugo skupino podajanja proizvodov v delo izdelki, ki so podvrženi zunanji (površinski) obdelavi (bati, gredi, vijaki, klini, čepi itd.).

Prednost takega izvajanja že sprejetega sistema nam zavaruje možnosti prilagoditve protikosa, ki se zaradi zunanje obdelave lahko približa potrebni meri, diktirani z že gotovo »enotno izvrtino«.

V industrijski proizvodnji našega tipa se ne moremo slepo zadovoljiti s tem, da rečemo, »saj je v toleranci«. Znano je, da proizvajalec dela zaradi svoje varnosti izvrtino in gred v skrajnih mejah toleranc, kar zahteva dodatne prilagoditve pri montaži. Sistem toleranc in njih izbira je za posamezne produkte, kot je to primer pri nas, problematična in težavna zadeva. Stvar bi bila drugačna, če bi insistirala na uporabi predpisanih toleranc le v določenem področju, recimo sredi toleranc.

Zadeva tolerance in zahtevane »zračnosti« dveh prilagajajočih se elementov je občutno lažje doseči v serijski proizvodnji, ker tam dosepe cela množica produktov in je tudi mnogo večja možnost izbire in verjetnosti, da ne bodo vsi kosi izdelani v ekstremu tolerance (glej diagram izdelkov serijske proizvodnje izvrtin in gredi — diagram 1 in 2). Sedaj pa si predstavljamo isto tolerančno polje, a izdelati moramo le tri izvrtine in le tri gredi. Takoj vidimo v istem diagramu (gl. tri oštevilčena mesta v diagramu — diagram 1 in 2) možnosti izbire primerne prilagoditve teh kosov.

Sedaj obravnavajmo še primere izdelkov, ki ne morejo biti izlo-

padel zunaj tolerance. Razen omenjenega razloga so še drugi, in to ne tako redki, da lahko izdelek skoči izven tolerance.

V primerih, ko izdelek dobi končno mero, ki je izven tolerance, nastopijo tele možnosti:

- a) prilagoditev protikosu z vso potrebno tehniko.
 1. Če kos še ni napravljen, je prilagoditev možna protikosu;
 2. če je protikos že narejen, je vprašanje ekonomskega in tehnološkega značaja.

- b) Popravilo kosa, ki je izdelan zunaj dopustne tolerance in prilagoditev protikosu ni možna.

1. Popravilo, če je ekonomsko upravičeno (vrednost kosa in termin) in tehnološko možno.

- c) Izmetni kosi so vsi kosi, ki ne prenesejo:

1. ekonomskega opravičila;
2. znanih tehnoloških prijemov.

V možnosti pod a), b) in c) je v našem primeru zajeta vsa proizvodnja, ki ni 100 % in ki jo registriamo pod izmet, popravilo, 80, 90 % ocenitev dela, in vsa proizvodnja, ki je podvržena takemu ali drugačnemu prilagojevanju na montaži.

V teh skupinah izdelkov se pojavijo dodatni stroški izdelave, podaljšanja terminov itd. in so po tej plati določeni vzroki naše poslovne uspešnosti ali neuspešnosti.

Omenjamo, da prek tolerančnega področja spravljajo našo proizvodnjo tile faktorji:

- A) metalurške napake,
- B) nerealni zahtevki toleranc,
- C) tehnološka strojna obdelava elementov,
- D) prenizka stopnja organizacije SK in površno pojmovanje te službe v podjetju kot celoti.

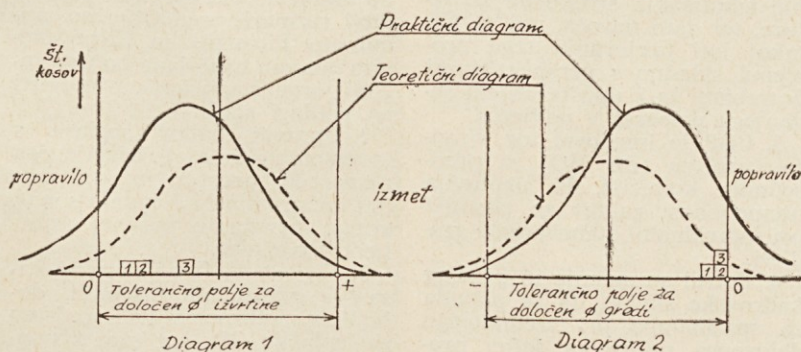
V nadaljnjem tekstu obravnavamo predlog sistema, ki ga preizkuša SK zaradi preventivnega ukrepanja in statističnega zasledovanja kvalitete. V ta namen je SK uredila svoj zasledovalni sistem za registracijo trenutne in končne kvalitete izdelkov.

Pod pojmom trenutne kvalitete razumemo kvaliteto stanje izdelka, ki je ravno predan v oceno SK in ni v pravih mejah izdelave, a je z zavrnitvijo izdelka kos možno še dodelati na pravo mero. SK tudi tako stanje registrira in delo oceni z manj kot 100 % (80 ali 90 %). Ko je kos dodelan, dobi končno kvaliteto.

Pod pojmom končne kvalitete smatramo vse izdelke, ki so bili 100 % izdelani o priliki prve meritve ali pa so po prestani dodelavi in popravilu dospeli v prave mere.

SK izvaja to registracijo v PE FI na plačilne listke VK-20, ki so prav v ta namen prirejeni na zadnji in delno na prednji strani (gl. sliko 1!)

Tu vidimo del že izpolnjene kartice glede na dokončno kvaliteto izdelkov, ki so bili s tem plačilnim listkom VK-20 dani v delo.

Sistem zasledovanja kvalitete s plačilnim listkom VK-20

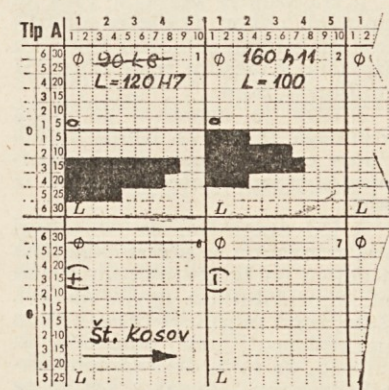
S pomočjo zasledovanja kvalitete izdelkov z registracijskim sistemom, ki nam ga omogoča plačilni listek VK-20 na zadnji in

sprednji strani, dosežemo, če želimo:

- a) totalno statistiko (zasledujemo vse izdelke v vseh operacijah),

- b) diferencialno informacijo, npr.:

- statistiko kvalitete posameznih izdelkov;
- statistiko posameznih komisij (naročil);
- statistiko posameznih vrst tolerance;
- statistiko posameznih povzročiteljev škod;
- statistiko posameznih strojev itd.

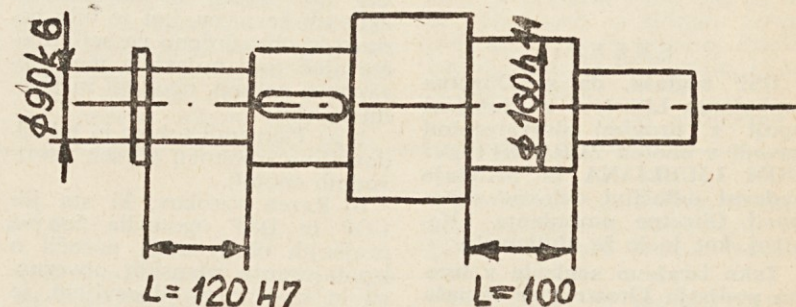
Slika 1

- c) Preventivna statistika omogoča:

- predpis razredov za določeno prilagoditev, in to:

1. kadar zahtevamo posebno zračnost po funkciji zelo važnih in zahtevnih kosov;
2. kadar izvrtina (pravilo plasiranja po sistemu enotne izvrtine) nastopa v individualni izdelavi v ekstremno področje tolerance.

Malo bi se zadržali pri točkah pod c/1 in c/2.

Skica 1

Ad — c/1: Smatramo, da v določenih fazi osvajanja zahtevanega izdelka ne moremo izbrati končnih toleranc, temveč si pomagamo s približno toleranco ali pa enostavno s predpisom na risbi, ki predvideva zelo omejeno relativno prilaganje treh med seboj funkcijsko odvisnih elementov.

V takih primerih uporabimo novi sistem tako, da najprej merimo dosežene mere prvega kosa (izvrtine). Nato pa zabeležimo na pripadajočo plačilno kartico VK-20 za kos, ki mora biti izdelan (bat) v zelo ostrih tolerančnih razredih. S potrebnimi podatki opremljen plačilni listek VK-20 za izdelek (n. pr. bat), ki še ni podan v delo, nam mnogo prispeva za potrebno kvaliteto tega izdelka.

Ad — c/2: Uporabimo podobno tehniko, le da tu govorimo za vsak primer, ne pa samo za osvajanje nove proizvodnje.

Jasno je, da je potrebno uvesti enoten sistem označevanja »kartic« in »protikartic« VK-20, ki zapadejo slučajno ali sistematsko v preventivno informacijsko službo za prilagojevanje protikosa. Razen omenjenih direktnih koristi in preventivni in statistični

službi nam zbrani podatki koristijo za nagajevalno politiko (ocenjevanje uspešnosti dela 80 ali 90 %). Svojo važno vlogo pa lahko odigrajo takrat, če nastopi reklamacija ali popravilo določenih izdelkov, ki so bili vgrajeni v neko napravo.

Če je stvar v celoti sistematsko urejena, lahko prek odrejenega spominskega sistema zbijamo in kombiniramo razne informacije.

Obstoječi sistem vodi po svojem jedru v registracijsko tehniko, ki je potrebna, kadar uporabljamo moderne računalne stroje.

Posebnost statistične metode kvalitete za individualno proizvodnjo z uporabo VK-20

Znano je, da statistika dela za ključke na osnovi množice informacij za določen primer.

Zato je statistična metoda za zasledovanje kvalitete kaj hitro uspela v serijski proizvodnji. Težja in bolj zapletena je ta stvar v proizvodnji individualnih ali maloserijskih in redko ponavljajočih se izdelkih. V to slednjo skupino spada naše podjetje in zato ni nič posebnega, če ni našla enostavna uporaba statističnega zasledovanja ugodnih tal v individualni proizvodnji.

Zaradi raznolikosti po obliki vrednosti, namenu in funkciji onemogoča individualna izdelava enostavni serijski statistični metodi, da bi žela take uspehe, kot je to v serijski produkciji.

Mi smo s pomočjo plačilnih listkov VK-20 izbrali tako metodo zbiranja informacij, da nam daje neke skupne primerjalne možnosti. Prednost omenjenih listkov je v tem, da so izstavljeni za določen proizvod in za določeno operacijo.

To organsko stanje smo uporabili tako, da le določeno operacijo ali celo določeno mesto na izbranih kosih kontroliramo in podvržemo zasledovalni registraciji.

Na skici 1 prikazujemo skico elementa, na katerem smo sistemsko odredili zasledovanje le

Sklepi samoupravnih organov

Sklep DSP o ambulantni

Na 6. redni seji dne 7. 11. 1967 je DSP ugotovil in sklenil:

1. Delavski svet Titovih zavodov Litostroj v Ljubljani (DSP) kot dejanski ustanovitelj Obratne ambulante Litostroj v Ljubljani — za organizirano izvajanje osnovnega zdravstvenega varstva in zobozdravstva glede na zaposlitev in delo v tem podjetju po načelu enotnosti preventivnega in kurativnega dela, skladno s splošnim zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstveni službi, kar je bilo ob prizadevanjih delovne skupnosti ustanovitelja in sodelovanju delovne skupnosti obratne ambulante v pogojih samoupravne samostojnosti in posebnosti družbenega pomena osnovne zdravstvene dejavnosti doslej neovirano zagotovljeno kot aktivno in pasivno zdravstveno varstvo v določenem delovnem okolju po njegovi specifičnosti z vidika varstva pri delu in socialnega zavarovanja aktivnih zavarovancev, — a z upoštevanjem sedanjih osnov in organizacijskih okvirov po členih 2, 12, 14 in 65 Zakona o organizaciji zdravstvene službe v SRS na način, kakor izhaja iz predlogov Iniciativnega odbora za organizacijo zdravstvene službe v Ljubljani z dopolnitvami in spremembami, kot bodo še oblikovane po sporazumu ali enotno izraženi volji vseh sodelujočih teles in organov družbenega in delovnega samoupravljanja, vendar s poudarkom, da se delovna skupnost podjetja Litostroj pri vsem tem ne odpoveduje utemeljeni in dokazani pravici, da ima tudi v novem načinu organizacije zdravstvene službe zagotovljeno vse tisto, kar se skladno z zakoni, kakor jih je treba uporabiti, lahko razume kot osnovna enota za izvajanje zdravstvenega varstva delavcev, ki je locirana v delovni organizaciji in velja zanjo načelo posebnega družbenega pomena, na katerem bo soudeležena tudi delovna skupnost podjetja po statutu enotnega zdravstvenega doma, kot nastane s spojitvijo zdravstvenih zavodov, sprejme naslednji

SKLEP:

DSP soglašajo, da se Obratna ambulanta Litostroj v Ljubljani spoji z drugimi zdravstvenimi zavodi v enoten ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA in pritrjuje zadevni odločitvi delovne skupnosti Obratne ambulante Litostroj, kot jo je že oblikovala.

Tako izraženo soglasje v imenu podjetja Litostroj se nanaša tudi na nadaljnjo uporabo prostorov in opreme, ki so in ostanejo sredstva podjetja Litostroj in se pred spojitvijo ter prav tako po spojitvi namensko uporabljajo za izvajanje zdravstvenega varstva članov delovne skupnosti Litostroj, ob pogojih, kot bodo vnovič opredeljeni in dogovorjeni, skladno s spremenjenimi okoliščinami glede na status Obratne ambulante Litostroj v organizacijski sestavi Zdravstvenega doma Ljubljana.

DSP prenaša ustanoviteljske pravice glede na Obratno ambulanto Litostroj na Mestni svet Ljubljana, kar se izrazi s podpisom zadevnega sklepa, kakor ga bodo sprejeli in podpisali vsi dosednji ustanovitelji spajajočih se zdravstvenih zavodov — zlasti Skupščina občine Ljubljana-Šiška, ter je predsednik DSP pooblaščen za podpis na zadevni listini.

Vendar DSP poudarja, da je delovna skupnost — organizirana kot podjetje Titovi zavodi Litostroj — zainteresirana na ustreznem aktivnem in pasivnem zdravstvenem varstvu na način, ki zagotavlja delovni organizaciji in aktivnim zavarovancem vse tisto, kar jim gre po temeljnem zakonu o varstvu pri delu in po temeljnem zakonu o zdravstvenem zavarovanju ali po sicerš-

njih predpisih o socialnem zavarovanju, vključujoč tudi sodelovanje delovne skupnosti podjetja pri izvajanju pravic glede na posebni družbeni pomen zdravstvene službe, kar naj Mestni svet Ljubljana kot nosilec ustanoviteljskih pravic zagotovi v izvajanju nadzorstvenih pravic, kakor mu gredo v odnosu do

Sklepi UOP

Na 17. redni seji dne 6. 10. 1967 je UOP sklepal o tehle vprašanjih:

1. Na osnovi poročila FRS je upravni odbor podjetja določil kot maksimalno možno vsoto za izplačilo v mesecu septembru 437 milijonov Sdin.

2. UOP je imenoval za člana volilnega telesa za izbiro kandidatov za člane Gospodarske zbornice tov. inž. Antona Koviča iz MO.

3. UO ugotavlja, da so skoraj vsa potovanja v tujino pogojena z delom na že zaključenih poslih ali s pridobitvijo novih naročil. Zato nima možnosti realnih ocen upravičenosti teh potovanj in smatra, da to ni delo samoupravnih organov — enako, kot ti ne odpravljajo potnih nalogov za potovanja znotraj države.

Zato UO naroča pristojni službi, da izdela predlog spremembe zadevnega pravilnika v smislu, da je za odobritev vseh potovanj pristojen glavni direktor ali od njega pooblaščen oseba, odgovornost za upravičenost potovanja pa prevzame predlagatelj potovanja. UO naj se v primernih razdobjih poroča o stroških in rezultatih potovanja po nosilcih stroškov. V pristojnosti UO naj v nadalje ostane le še odobritev potovanja splošnega značaja, kot n. pr. sodelovanje na kongresih, sejnih in podobno.

Na 18. redni seji 17. 10. 1967 je UOP po tehtni obravnavi poročila o izpolnitvi plana za september po enotah in na podlagi skupnih kazalcev, kot je bilo podano in obrazloženo na seji, upoštevajoč tudi pojasnila med obravnavo na seji, ugotovil in sklenil takole:

1. a) Plan tudi tokrat ni bil zadovoljivo izpolnjen v vseh proizvodnih enotah.

b) Razen vzrokov, ki sta jih UOP in DSP ugotovila že pri prejšnjih obravnavah poročil o izpolnjevanju planskih obveznosti in ki še niso odpravljeni, je posebej poudarjena nezadovoljiva kakovost dela, kar povzroča dodatno angažiranje strojnih kapacitet in dodatni delovni prispevek za dodelave in nadomestitev izmečkov ter povečuje proizvodne stroške in povzroča zamude z vsemi nevšečnostmi in motnjami v sinhronizaciji tehnoloških postopkov in rokovi disciplini, kot tudi posledicami z vidika vezave sredstev, nedovršene proizvodnje in zamujene realizacije. To vsekakor terja doslednejše upoštevanje določil o penaliziranju povzročiteljev izmečkov, a v primeru neustreznosti oziroma neučinkovitosti sedaj določenih postopkov naj se zadevni pravilniki ustrezno spremenijo. UOP za vezuje strokovne službe, naj proučijo položaj in predlagajo ujemajoče se ukrepe.

c) Zmanjšana izkoriščenost zmogljivosti PE MO z delovnimi nalogami je, kot kaže, povzročila lansiranje za proizvodnjo tudi tistih naročil, za katera je predvidena finalizacija šele 1968. leta. Ker pa to povečuje nedokončano proizvodnjo, je treba izdelati ekonomsko analizo in preveriti gospodarnost ali utemeljenost takšne orientacije.

d) Posebno neugodni so kazalci izpolnitve planskih obveznosti PE PK, katere realizacija v septembru nevarno ogroža poslovne

Zdravstvenega doma Ljubljana in njegovih samoupravnih splošnih aktov.

2. Komisija za odpis in nabavo osnovnih sredstev je predlagala nabavo enega rentgenskega aparata. DSP zaradi pomanjkljive obrazložitve predloga ni prinesel dokončne odločitve, vendar izjemno enkratno pooblašča UOP, da sme pri nabavi rentgenskega aparata po ponovni proučitvi dokončno sklepati glede nabave.

rezultate celotnega podjetja. To terja mnogo večjo zavzetost in odločnost ne le kolektiva pločvinarne, temveč vsega podjetja.

2. UOP je obravnaval predlog operativnega plana za oktober in spoznal, da ne zagotavlja izpolnitve letnega plana. Zato je sklenil zavezati tehnično službo in vodstvo proizvodnje, da zagotovita realizacijo, ki bo porok in zagotovilo za ugodno uresničitev letnega plana.

Na 19. redni seji dne 31. 10. 1967 je UOP sklenil:

1. DSP posredujejo v potrditev:

— Prečiščeno besedilo pravilnika o uporabi rešilnega avtomobila v končni redakciji, kot jo je opravila komisija za usklajitev statuta in drugih splošnih aktov po rezultatih splošne obravnave, vendar z izjemo za 3. člen, ki naj se sploh opusti in ustrezno popravi tudi 1. člen, tako da rešilnega avtomobila sploh ni mogoče uporabljati za obiske zdravnikov na bolnikovem domu. Po takem predlagani spremembi naj se ob uveljavljanju pravilnika, ko ga DSP sprejme, spremeni oštevilčenje členov, kot tudi odstavkov in pododstavkov v 1. členu.

— Odprtje novega delovnega mesta: tehničnega svetovalca pri tehničnem direktorju — iz razlogov po zadevnem predlogu in na način, kakor ustreza opredelitvi zahtevnosti dela, odgovornosti in naporom po AODM z ozirom na predlagane delovne naloge.

— Ugotovitev UOP, da je delovno mesto: šef objekta pri PPB že sistematizirano, a se opredeljuje zgolj kot funkcionalna zadolžitev, tako da ni potrebno definirati vnaprej zadevne zadbe in analitske stopnje, temveč naj se za vsak posamičen primer posebej imenuje šef objekta in določijo ujemajoča se analitska stopnja. Po zaključku dela se šef objekta avtomatsko razreši. Analitska stopnja, ki jo je imel kot šef objekta, ne more biti podlaga za zahtevek po razporeditvi na enakovredno delovno mesto. Predlaga pa se, naj DSP zadolži in pooblasti UOP za vsakokratno imenovanje šefa objekta in za določitev ustrezne analitske stopnje glede na tako določeno in poverjeno funkcionalno zadolžitev.

2. Pri obravnavi poročila kadrovske službe o potrebah po pridobivanju novih strokovnih sodelavcev, je ugotovljeno, da je UOP večkrat že postavil vprašanje o izboljšanju strokovne strukture, ter zato naroča, naj se KS takoj loti urejevanja tega problema skladno s perspektivnimi potrebami in z upoštevanjem sedanjega položaja v podjetju.

3. UOP je imenoval tov. Franca Černivca (PE MO) za predsednika komisije, ki ugotavlja utemeljenost zahtev za posojila pri individualni stanovanjski graditvi.

4. Potrdi se mnenje in predlog kadrovske službe, da se pobuda za spremembo pri vrednotenju delovnega prispevka šefov projektantov vključi v vrsto še odprtih vprašanj, ki jih je treba rešiti v roku in na način, kot sta UOP in DSP že opredelila, medtem ko naj se do tega časa za vse vodstvene delavce na izdelavi tehnične dokumentacije izvaja stimulativno vrednotenje delov-

nega prispevka na način, kakor je veljal do 1. 9. 1967.

5. Odobri se dodatek za nadomeščanje v predlagani višini in za zadevni čas v naslednjih dveh primerih:

— inž. Primož Legat v okvirih PE MO,
— Maks Papež v okvirih PE Fi.

Predlogu vodstva PPB glede dodatka za nadomeščanje, ki naj bi ga prejela Marija Leskovec, se ne ugodijo, ker niso podani zadevni pogoji po 140. členu pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov.

6. UOP je na podlagi poročila o rezultatih razpisa za specializacijo v zahodnoevropskih državah po programu za 1968. leto, upoštevajoč odločilne okoliščine, kot so bile obravnavane na seji, sprejel naslednji sklep:

a) Izkoristijo se teme pod 1, 2 in 5 razpisa, ki se financirajo iz fondov tehnične pomoči, ter se potrdijo prijavljeni kandidati. Ker pa za temo pod 5 (Projekiranje, konstruiranje in aplikacija zapornih organov hidroelektrarn) ni bilo nobene prijave, naj se zadevni razpis ponovi.

b) Za specializacijo po temah pod 3 in 4, kakor sta predvideni na podlagi tehničnega sodelovanja, a zahteva večje devizne stroške, pa velja naslednje:

— za temo pod 4 se glede na že sklenjena naročila in perspektivni program odobri udeležba prijavljenega kandidata;

— za temo pod 3 je ugotovljeno, da proizvodni program Litostroja trenutno ne zajema tovrstnih naprav in se že zaradi velikih deviznih stroškov specializacija po tej temi ne izkoristi.

7. UOP je rezerviral v blokovni gradnji ustrezna stanovanja za rešitev stanovanjskega problema udeležencev NOB, kot jih je na zahtevo UOP ugotovila kadrovska služba, pri čemer podjetje ustrezno pomaga pri financiranju graditve. Družinsko stanovanje Džakovičeva 16 se po izpraznitvi dodeli Lavoslavu Sotenšku — kot udeležencu NOB z nerešenim stanovanjskim problemom po evidenci kadrovske službe.

Na 20. redni seji dne 7. 11. 1967 je UOP obravnaval tale vprašanja in sklepal o njih:

1. UOP je po obravnavi predlogov Iniciativnega odbora za organizacijo zdravstvene službe v Ljubljani in glede na pritrđilno odločitev delovne skupnosti Obratne ambulante Litostroj o vključitvi v enotni Zdravstveni dom Ljubljana, upoštevajoč mnenje kadrovske službe in rezultate internega posvetovanja predstavnikov podjetja in obratne ambulante, sklenil, da predloži zadevo v odločitev DSP s predlogom, naj izrazi soglasje s prenosom ustanoviteljskih pravic na Mestni svet Ljubljana in s spojitvijo Obratne ambulante Litostroj z drugimi zdravstvenimi zavodi v enotni Zdravstveni dom Ljubljana, pri čemer zagotovi uporabo prostorov in opreme za potrebe obratne ambulante tudi po 1. 1. 1968 s tem, da se zadevna razmerja pogodbeno uredijo med novim Zdravstvenim domom Ljubljana ali v njegovem imenu in našim podjetjem, kakor bo ustrezalo okoliščinam po ureditvi razmerij med Obratno ambulanto Litostroj in Zdravstvenim domom Ljubljana po upostavitvi organizacijske povezanosti na podlagi spojitve.

2. Upravni odbor soglašajo s spremembo dosedaj objavljenega razporeda prostih in delovnih dni ter prostih in delovnih sobot, kot je razvidno iz posebej objavljene okrožnice.

3. Na osnovi finančnega prikaza že izplačanih osebnih dohodkov in razpoložljivih sredstev za izplačilo OD, kot tudi z upoštevanjem izvršitve proizvodnega plana, a upoštevajoč večje napore in prizadevanja kolektiva v zadnjih mesecih, je UOP določil 450 milijonov Sdin za bruto izplačilo v mesecu oktobru, čeprav to prekoračuje vsoto, ki je upravičena na osnovi dosedaj oprav-

ljenega dela — v prepričanju, da bo kolektiv to odločitev sprejel kot svojo obvezo, da bo do konca leta s še večjo prizadevnostjo te dohodke upravičil tudi z rezultati dela.

4. V zvezi s ponovnimi prošnjami za začasno vselitev družin v Samski dom I upravni odbor vztraja na že sprejetem sklepu z dne 21. 9. t. l.

5. Upravni odbor informativno obvešča, da se bodo vse prošnje, naslovljene na samoupravne organe v zvezi s stanovanjsko gradnjo obravnavale istočasno z obravnavo razpisa gradnje.

6. Predlog sind. podružnice podjetja za zbiranje in odpravo odpadnega in nekurantnega materiala se vzame na znanje s tem, da sindikat napravi pismeno vlogo na Gospodarsko komisijo, ki naj zadevo strokovno prouči.

Na 21. redni seji dne 21. novembra 1967 je UO sklenil:

1. Delavskemu svetu podjetja posreduje v obravnavo in potrditev:

a) Pravilnik o uporabi osebnih avtomobilov podjetja in avtomobilov delavcev za službena opravila, pri čemer predlaga, naj se določbe pravilnika splošno veljave vključijo v pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov, s katerim so te stvari delno že urejene pri povračilih in jih je treba le primerno dopolniti, medtem ko naj se postopki organizacijskega pomena vključijo v ustrezni organizacijski predpis.

b) Obvezna razlaga o povračilih za delo na terenu v naši državi po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov, kakor so jo sestavile strokovne službe in s katero se UOP strinja.

c) Obvezna razlaga o vrednotenju stalnosti zaposlitve po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov v zvezi z uporabo razpredelnice za stalnost zaposlitve po prejšnjem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov glede na spremenjene okoliščine glede na AODM, pri čemer se UOP strinja s predlogom kadrovske službe in s pritrđilnim mnenjem STDP.

d) Predlog FRS o določitvi namena za znesek iz naslova preveč zaračunane provizije SDK, pri čemer je UOP mnenja, naj se ves znesek Ndin 42.534 namensko prenese na Občinski odbor ZZB, tako da ga uporabi za financiranje še nerešenih stanovanjskih primerov za borbe iz naše delovne organizacije.

e) Analizo o tezah za bodočo ureditev zdravstvenega zavarovanja, ki jo je pripravila kadrovska služba, pri čemer se UOP strinja tudi z osnutkom za zadevni odgovor DSP, kot bi ga bilo treba podati v imenu naše delovne skupnosti.

2. Na podlagi poročila o izpolnitvi plana za oktober in z ozirom na operativni plan za november in december je UOP ugotovil, da planirani proizvodni plan ne bo dosežen stoddostno. Rezultati dela v drugem polletju in način dela nam jasno kažejo pot, ki jo je treba ubrati s staljša samoupravnih organov, kot tudi z vidika nosilcev vodilnih in vodstvenih nalog ter poslovnih prizadevanj in dela vse delovne skupnosti. UOP nalaga upravi podjetja dolžnost, da predloži pred začetkom 1968 načrt, ki naj vsebuje vse ukrepe in postopke za odstranitev negativnih pojavov, katerim je treba pripisovati slabo izpolnjevanje planskih nalog v tekočem letu.

PREGOVORI RAZNIH NARODOV

Kdor ničesar ne zna, ničesar ne dvomi. (Angleški)
Naj bo planina še tako visoka, vedno se najde pot. (Turški)

Ljudje se ne merijo z metrom, ampak po pameti. (Srbski)
Vsak lahko meri, a vsak ne more zadeti. (Azerbejdžanski)
Dobri knjigi in dobremu vinu ni treba reklame. (Ameriški)
Pomanjkljivo znanje je nevarno. (Ameriški)

Inž.
JANEZ
STRAŽIŠAR

Vtisi s specializacije

(Nadaljevanje)

Maastricht, mesto s skoraj 100.000 prebivalci, leži približno 25 km od nemško-nizozemske meje in je glavno mesto nizozemske pokrajine Limburg.

Cementarna leži v severnem predmestju ob plovni reki Mass. Kanal, ki so ga skopali od reke do tovarne, omogoča ladjam, da priplujejo prav do nakladalne postaje. V cementarno je speljana tudi železniška proga in široka asfaltirana cesta. Tako lahko nalagajo cement istočasno v kamione, vagoni in ladje v vrečah ali v razsutem stanju.

V cementarni nas je sprejel dr. inž. Egid Niël, šef razvojnega oddelka. V kratkem nagovoru nam je najprej orisal zgodovino cementarne do današnjega stanja, nato pa na maketah in fotografijah pojasnjeval posebnosti cementarne, ki smo jih kasneje ob obhodu lahko tudi videli.

Stari del cementarne je začel obratovati leta 1928. Po letu 1950 so začeli graditi novi del cementarne, ki je zelo moderen in ima vgrajene pretežno velike stroje. V glavnem je last Belgijcev in pravzaprav edina cementarna na Nizozemskem, ki ima sicer še obrat v Rotterdamu in pri Amsterdamu, vendar sta ta dva obrata namenjena le mletju klinkerja. Letna proizvodnja znaša 1.350.000 Mp Portland in 650.000 Mp žilindrinega cementa. Delajo po mokrem postopku, vendar bodo z naročilom nove 1.600 Mp/dan rotacijske peči prešli na suhi postopek. Sedaj obratujejo s sedmimi rotacijskimi pečmi, in sicer:

- 4 rotacijske peči firme »Polysius« dolžine 70 m s satelitskimi hladilniki,
- 1 rotacijska peč firme »Allis-Chalmers« dolžine 120 m s Fuller-hladilnikom, kapacitete 850 Mp/dan,
- 1 rotacijska peč firme »Five-Lile« dolžine 120 m s Fuller hladilnikom, kapacitete 1000 Mp/dan,
- 1 rotacijska peč firme »Smidth« dolžine 144 m s Fuller hladilnikom, kapacitete 1300 Mp/dan.

Kot surovino za cement uporabljajo v glavnem kredo z 90 do 96 % CaCO_3 , ki ima pa polno vložkov kremenca. Ti vložki kremenca predstavljajo v tem primeru jalovino, ki jo je treba izločiti iz procesa.

Obe komponenti surovine in vodo dodajajo cevnemu mlinu, ki je namenjen predmletju. Konstrukтивna izvedba cevnega mlinu ustreza zahtevi, namreč avtogenemu mletju surovine, pa je zato razmerje dolžine proti premeru razmeroma majhno. Posebnost avtogenih mlinov je v tem, da sam material, ki ga želimo mleti, služi kot mlevno telo. Ker pa je v konkretnem primeru kredo v primerjavi s kremenom razmeroma lahko meljivo, služi kremen kot mlevno telo ter se na koncu mlinu odvaja kot jalovina.

Zmletek s 34 % vode izhaja skozi odprtine na obodu iz mlinu v rotacijsko sito. Ostanek s sita vodi na pomletje v drugo stopnjo cevnih mlinov, katerih polnitev pa je iz jeklenih krogel raznih premerov. Cevni mlini za pomletje surovine so izvedeni z razmeroma velikim razmerjem (L/D) dolžine proti premeru kot pretočni mlini.

Pa še ena zanimivost pri mletju surovine, ki kaže na to, kako pestro je po izvedbah področje drobilne in mlevne tehnike. Običajno se zahtevek po finosti zmlete surovine suče od 8 do 15 % ostanka na situ R 4900, kar je odvisno od zahtev po homogeniziranju in pečenju. V cementarni »ENCI« pa se zadovoljujejo s finostjo zmletka 50 % ostanka na situ R 4900. S preizkusi so namreč ugotovili, da tedaj pri razmeroma majhni porabi električne energije za mletje surovine dosežejo maksimalni efekt peči.

Mletju klinkerja je namenjeno 13 cevnih mlinov. Vseh 13 cevnih mlinov ali mlinic upravlja v eni izmeni po dva mlinarja in en laborant. Vodja mlinic inž. J. Defesche pa skrbi za redno kontrolo delovanja mlinic, izboljšave glede kvalitete in sestave mlevnih teles in obložnih plošč, količino

Sl. 6: Prizor s prireditve indijskih študentov

in vrsto mlevnih dodatkov in podobno.

Vse mlinice so opremljene z modernimi in preglednimi kontrolnimi ploščami, delovanje mlinic pa je pretežno avtomatizirano. Največji mlin $\varnothing 4,0 \times 11,0$ m, ki ga je dobavila danska firma »F. L. Smidth & Co. A. S.« je opremljen s šobami za hlajenje z vbrizgavanjem vode. Kot dodatek h klinkerju dodajajo anhidrid namesto surove sadre.

Pri mletju klinkerja nad 4000 cm^2/gr dodajajo v mlin mlevne dodatke. Specialne cimente meljejo namreč do finosti 6000 cm^2/gr .

Sl. 8: Poslopje Inštituta za cementno industrijo v Düsseldorfu

Cementarna ima v novi upravni stavbi moderen in bogato opremljen raziskovalni laboratorij. Kot mi je razlagal šef raziskovalnega laboratorija, je njihov osnovni namen spremljanje novosti in dosežkov na področju tehnologije, strojništva in avtomatizacije v industriji cementa ter prilagajanje ali uvajanje teh novosti v njihovi cementarni. Imajo tudi smiselno razdelan plan svojega raziskovalnega dela, ki je prilagojen specifičnosti cementarne.

Še nekaj je pritegnilo mojo pozornost: vzoren red in čistost na vsem področju cementarne. Vse poti v cementarni so asfaltirane. Tudi organizacija dela je odlična, saj med triurnim obhodom cementarne nisem našel na človeka, ki bi stal brez dela. Opazil sem tudi, kako močan vpliv ima avtomatizacija na število zaposlenih, s tem pa seveda tudi na ceno končnih izdelkov in dobiček cementarne. Ko sem omenil čistost v cementarni, sem mislil predvsem na odlično odpravljanje vseh izvorov prahu, zlasti mlinic, kar ima vsekakor bistveni vpliv na vzdrževanje in življenjsko dobo strojev v cementarni.

INŠTITUT ZA PROCESNO TEHNIKO V AACHENU

Sprejel me je višji asistent dr. ing. Werner Udo, ki mi je kasneje tudi razkazal inštitut.

Inštitut spada v sklop Tehniške visoke šole Aachen. V njem je zaposlenih okoli 60 ljudi. V veliki petnadstropni stavbi so razni laboratoriji, v dvorani prizidka pa izvajajo preizkuse na improviziranih polindustrijskih napravah. Inštitut je razmeroma nov, saj so ga ustanovili šele leta 1953.

Na inštitutu sem se zadržal le en dan, ker so bili prav tiste dni vsi močno zaposleni z nekimi deli za industrijo.

Zelo zanimiv je oddelek, v katerem se ukvarjajo z drobljenjem, mletjem in sejanjem najrazličnejših materialov. Ugotavljajo mlevnost in sposobnost kvalitativnega in granulacijskega separiranja raznih zmetkov.

Raziskujejo delovanje cevnih mlinov pri različnih številih vrtljajev, zlasti pri preokrožnem številu vrtljajev. Prav tedaj je sodelavec inštituta dipl. inž. Ulrich Both branil svojo doktorsko disertacijo z naslovom »Vplivi na gibanje mlevnih teles v cevnih

Sl. 7: Park v središču Düsseldorfa, v ozadju Thyssenova poslovna stavba

mlinih«. Zlasti zanimivi so bili filmski posnetki, ki so jih napravili pri stekleni čelni steni cevnega mlinu, kateremu so menjali število vrtljajev, polnitev, sestavo mlevnih teles in material za mletje.

VEČER INDIJSKIH ŠTUDENTOV

Že prej sem omenil, da študira na aachenski Tehniški visoki šoli precej inozemcev, saj je zastopanih kar 65 držav. Indijcev je več kot 200 in so združeni v društvu indijskih študentov »Bharat Majlis«. Društvo je zelo delavno in se zlasti odlikuje s požrtvovalnim delom pri uvajanju novodošlih indijskih študentov v novo okolje in govorico. Vsak teden imajo sestanek, ki je največkrat povezan z družabnim večerom, na katerega povabijo tudi študente iz drugih društev.

Najpomembnejša prireditev je vsakoletno praznovanje dneva indijske republike 26. januarja. Indija je s svojimi 439.236.000 prebivalcev po številu prebivalstva za Kitajsko druga največja država na svetu. Indijci so dolga leta živeli pod angleško nadvlado, kar je pustilo močne sledi tudi v kulturi. 26. januarja 1950 je postala Indija suverena demokracijska republika, 26. januar pa je odtlej državni praznik.

Prireditve, ki je bila v največji dvorani aachenske Tehniške visoke šole (»Auditorium Maximum«), sem se udeležil kot povabljenec društva indijskih študentov. Prirediteljem je v tej moderni dvorani, ki se odlikuje po akustičnosti, razsežnosti in notranji opremitvi, uspelo ustvariti res slovesno vzdušje. Med povab-

ljenci so bili sodelavci inštitutov, profesorji, rektor, indijski veleposlanik in veliko število indijskih študentov, ki študirajo na drugih visokih šolah v Nemčiji. V več kot dvehurnem programu so se po slavnostnih nagovorih zvrstile točke programa, ki je obsegal narodne pesmi, ples in celo krajšo igro. Med odmorom pa je »Office National Indien Du The« pogostil vse prisotne s skodelico originalnega indijskega čaja.

Ko sem po programu odhajal iz dvorane, sem imel občutek, da sem tukaj doživel kos Indije, ki so jo daleč od domovine oživili odlično organizirani indijski študentje.

INŠTITUT ZA CEMENTNO INDUSTRIJO

(Forschungs-Institut der Zementindustrie Düsseldorf)

Düsseldorf ima 680.000 prebivalcev in je glavno mesto severnorenške vestfalske pokrajine, ki šteje skupaj 15.330.000 prebivalcev. Ta pokrajina je najbogatejša v zvezni republiki. Tu je polno rudnikov, skoncentriran pa je tam tudi precejšen del nemške industrije. Mesta kot so Essen, Oberhausen, Rheinhausen, Duisburg, Bochum, so znana industrijska središča in prehajajo skoraj neopazno drugo v drugo.

Inštitut v Düsseldorfu pripada »Združenju nemških cementarn« (VDZ), ki združuje vseh 97 nemških cementarn, poleg teh pa še 26 cementarn iz drugih evropskih držav in Argentine, Čileja, Indije, Tunizije in Turčije, ki so izredni člani.

(se nadaljuje)

PISALI SO...

Delo je dne 20. XI. 1967 objavilo članek z naslovom »NE HITIMO, DA NE ZMANJKA DELA!«, ki ga objavljamo skoraj v celoti.

»Ne hitimo, saj nam bo sicer prekmalu zmanjkalo dela, zagotovimo si zaposlenost vsaj do konca leta, prihodnje leto pa bo že kako!« Omenjeno geslo je mogoče pogostokrat slišati v litostrojskih proizvodnih dvorinah, kaže pa pravzaprav na zaostrenost reformnih razmer, ki jih še posebej občutijo v strojni industriji, in namesto da bi spodbujalo, zmanjšuje delovno disciplino in produktivnost. Prav zato so tudi litostrojski komunisti na svoji minuli konferenci tako odločno obsodili omenjeno geslo.

»V tem vendar ni nikakršne logike«, je na konferenci ZK dejal eden izmed diskutantov. »Saj smo prav zaradi tega, ker so naše cene še nekoliko previsoke, roki pa še zmeraj predolgi, premalo konkurenčni. Potem so lahko naša prizadevanja čisto brezplodna, če si na eni strani prizadevamo kar se da skrajšati izdelavne roke, na drugi strani pa roke preračunano in namerno podaljšujemo.« Spet drugi razpravljalci je razmišljal o tem, kako bi bilo pred leti, če bi delo odlagali zato, »da ga ne bo zmanjkalo«. Ali ne bi tedaj ob takšni proizvodni nedisciplini

brez ovinkov prišli na dan s pravo besedo: »Tovariš, to je vendar sabotaža!«

Veliko je bilo na konferenci litostrojskih komunistov vredno prav to, da so odkrito spregovorili o razmerah v svoji lastni tovarni.

Kakšni so litostrojski poslovni rezultati v tem letu? Se res utegne zgoditi, da bo kmalu zmanjkalo dela? To, da so v letošnjem prvem polletju imeli 16 odstotkov višji celotni dohodek kot v istem obdobju lani, je vsekakor pozitiven rezultat; prav tako je ugodno tudi to, da so ob koncu prve polovice letošnjega leta imeli za dobrih 11 odstotkov manj nedokončane proizvodnje kot ob istem času lani. Seveda pa je pri tem negativno, da so se še povečale terjatve do litostrojskih kupcev in so ob koncu letošnjega prvega polletja znašale več kot 5 milijard starih dinarjev. Kaže pa, da se jim za delo v prihodnjem letu ni treba posebno bati. Za zdaj imajo namreč toliko naročil, kot ustreza obsegu realizacije, ki jo pričakujejo v tem letu. Res pa je, da naročila niso ekonomsko porazdeljena na vse proizvodne oddelke. V tem je tudi znatna težava! Minus pa so si morali na listi letošnjih poslovnih rezultatov zapisati Litostrojci tudi zaradi zmanjšanja produktivnosti dela.

Litostrojci ugotavljajo dokajšnjo pasivnost samoupravnih organov na ravni enot in sektorjev.

Pa vendar bi morali prav v enotah čutiti večji vpliv samoupravnih organov, če naj bi bistveno izboljšali delovno disciplino, zadržali naraščanje stroškov in tako intenzivirali delo, kot to terjajo tržne razmere.

Brez jasnih stališč ne gre. Litostrojski komunisti pa samokritično priznavajo, da je imela doslej tudi njihova organizacija precejšen vpliv na proučevanje tokov in pojavov, ki negativno vplivajo na poslovne rezultate.

Tako tudi ni naključje, da so si komunisti Litostroja, kot napotek za prihodnjo organizacijsko aktivnost, na steni za predsedstvom konference izpisali geslo o nujnosti jasnih stališč in konceptov.

Drži, da bo široko sodelovanje članstva pri oblikovanju enotnih stališč o vseh pomembnih vprašanjih najboljše jamstvo, da bodo sklepe tudi izvajali.

Slišati pa je bilo tudi nekatere sugestije za prihodnjo poslovno politiko. Tako naj bi, recimo, z analizami še bolj natanko ugotovili poslovne razmere v podjetju, preučili, koliko primerno je zaposlen kader, izdelali kratkoročni in dolgoročni razvojni plan in zagotovili tudi dosledno spoštovanje sklepov samoupravnih organov.

Zanima vas...

PRISLI

Potreba po K: Dragutin Marušič, obl. varilec PK, Milka Klopčič, kuharica KS, Alojz Sitar, strugar PK, Alojz Vivod, livar MOs.

Potreba po PK: Leopold Končina, strugar PKT.

Štipendista: Stane Maren, VET stažist, Miroslav Dečman, stažist KS.

ODŠLI

Florijan Horvat, EAS kontrolor, Marko Urbas, MOM, model. mizar, Janez Knez, MOs, skupinovodja, Štefka Žalac, statistik TKB, Delimir Linič, VO skladiščnik, Franc Kovačič, MOj pobir. peska, Marko Bokan, strugar FI, Boštjan Kosar, MOs livar, Franc Koprivec, strugar FI, Vojislav Prvulović, prip. peska MOj, Emin Fači, tr. delavec VET, Janez Pugalj, referent MOs, Alojz Peterlin, prip. peska MOj, Tomislav Rijavec, delovodja MOj, Feliks Košak, embalažer PPb, Avgust Gernič, livar MOj, Karel Olah, obl. varilec FI, Franc Miklavčič, kurjač Vet.

Opravičujemo se sorodnikom in sodelavcem pokojnega Janeza Mlakarja, ker zaradi nepredvidenih težav nismo mogli objaviti njegove fotografije ob nekrologu.

Uredništvo.

OJ TA VOJASKI BOBEN...

Od Janeza Marolta iz Novega Sada smo prejeli tele novoletne čestitke:

Delovnemu kolektivu TZ Litostroj želim v novem letu 1968 čim več uspehov pri delu, posebno pa PE Orodjarni — tov. Srbčiču. Mojstra Jagra in šefa tov. Potočnika pa lepo pozdravljam. Enako želim pleskarjem in peskarjem.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi moža, očeta, sina in brata se najlepše zahvaljujemo za zadnje spremstvo litostrojski godbi, sindikalni podružnici ter vsem sodelavcem in znancem.

Hvala za lepe poslovilne besede.

Za vso pomoč, katero so nudili ženi in družini, najlepša hvala. Žalujoča družina Pugalj

JANEZU PUGLJU V SPOMIN

Okrutna usoda je nenadoma iztrgala iz naše sredine Janeza Pugalja. Še kot otrok je prišel v naš kolektiv in bil vseskozi med nami kot vesten in marljiv livar v PE MO, obratu sivolivarne.

Težko nam je, še težje zato, ker je odšel tako nepričakovano,

tiho in v najlepših letih svoje življenjske dobe.

Bil je vesten, zanesljiv tovariš in prijatelj, vedno pripravljen pomagati; s hvaležnostjo se ga spominjamo.

Pokojni Janez Pugalj

Ob izgubi dobrega moža, skrbnega očeta in vzornega sina izrekamo družini iskreno sožalje!

Zelja, da počivaš v svoji rojstni domači zemlji, se ti je izpolnila in naj ti bo lahka domača gruda.

K. A.

HE TIKVEŠ

Privredni pregled iz Beograda je 8. 11. 1967 objavil članek z naslovom »HE TIKVEŠ BO PRICELA Z DELOM V JANUARJU«, kjer člankar omenja, da bo dala ta HE prve količine električne energije že v začetku januarja prihodnjega leta. Če bo temu res tako, bo HE Tikveš prvi objekt v Makedoniji, ki bo zgrajen v roku, ki je dogovorjen z banko.

Zapornica je visoka 113 m in je med najvišjimi pri nas. Vanjo je dograjeno 2,7 milijona kubičnih kamenja, glin in drugega materiala. Dograjena je tudi stavba, kjer bo strojnica; tu pa bo sta v prvi fazi delovala dva agregata, a v drugi še dva.

Obrtniška dela lepo napredujejo. Prvo turbino so že montirali, a montiranje druge je že v teku. Umetno jezero, ki bo akumu-

liralo okrog 460 milijonov kubičnih vode, bodo izkoriščali predvsem za napajanje Tikveškega polja, ki meri 18 tisoč hektarov.

V izgradnjo HE so vložili 230 milijonov novih dinarjev. V prvi fazi bo dajala elektrarna 210 milijonov kWh električne energije na leto.

Opremo za HE Tikveš dobavljajo med drugimi: Litostroj — turbine, Rade Končar — generatorje in transformatorje ter Metalna — hidromehansko opremo.

Novi predsednik ZMS v Litostroju Martin Zavec

VILHAR RAZSTAVLJA V SVICI

Bivši član našega kolektiva in stalni umetniški sodelavec našega časopisa slikar Mario L. Vilhar je konec novembra letos pridržil vsem dosedanjim razstavam svojih slikarskih in kiparskih del doma in v tujini, novo — 25. samostojno razstavo; to pot v »Galeriji 43« v švicarskem mestu St. Gallen. Razstava, ki bo odprta ves december, je pod pokroviteljstvom našega generalnega konzula v Švici Redžepa Džih. Po uspehih Vilharjevih razstavah v tujini (na Danskem, v Avstriji in Italiji) je to njegova prva razstava v Švici.

Poročilo mladinske konference

Dne 22. septembra je bila v Litostroju 20. redna letna konferenca mladinske organizacije TZ Litostroja, s katere objavljamo krajše poročilo. Jože Baumkirchner, prejšnji predsednik Zveze mladine je v svojem poročilu dejal:

Zveza mladine v podjetjih danes politično ni dovolj močna, ni dovolj avtoritativna, da bi lahko samostojno politično delovala. Ugotavljamo namreč, da organiziranje raznih športnih tekmovanj, kulturnih prireditev in izletov ni delo organizacije, temveč rezultat posameznika.

Zavedati se moramo, da je razlika med delom medvojne in povojne mladine napram današnjem v tem, da se je mladina takrat borila za svobodo, mi se moramo pa danes za svoj obstoj. Nemalokateri vodilni se pritožujejo o strokovni nesposobnosti mladih delavcev, ko dokončajo šolanje in se zaposlijo. Naj navedem podatek, da je samo v Ljubljani trenutno 2320 delavcev, od tega 720 mladih brezposelnih. Če hočemo, da bo naše samoupravljanje v Litostroju še boljše in tudi za člane samoupravnih organov zanimajnejše, bomo morali na upravnem odboru in delavskem svetu podjetja še detajlnejše obravnavati posamezna naročila, roke, dotok materiala in podobno. Posameznike oziroma službe, ki so odgovorne za te dejavnosti, pa je treba večkrat poklicati na poročanje in jih rokovo zadolžiti ter pregledati, kdo je delo izvršil in kdo ne.

Še nekaj besed o mladini in zvezi komunistov. Mladina gleda na našo preteklost kot zgodovino, predvsem pa se zaveda današnjega časa. Vsi pa vemo, da se mladi in starejši ne ujemajo v pogledu okrog sebe. Ljudje potrebujejo organizacijo, od katere pričakujejo, da jim bo pomagala pri njihovem strokovnem delu, da jim bo v pomoč pri odstranjevanju starih nazorov in da bodo v njenih vrstah našli podaljšek svojih idej. Jasno je, da širok krog mladine ni pripravljen na svojo družbeno politično vlogo, ki mu pripada. Priznati pa moramo, da tudi sama mladina ni znala izkoristiti svoje naloge, katero ima kot enakovredna družbeno-politična organizacija.

Martin Zavec je dejal: Že nekaj let je čutiti v naši organizaciji razne negativnosti, ki se odražajo v pasivnosti članstva, nezainteresiranosti itd. Takoj moram reči, da mi mladi nismo nezainteresirani za naš razvoj in da nam ni vseeno, v kakšnih pogojih bomo živeli in ustvarjali. Vzroke moramo iskati drugod.

Vse premalo smo samoiniciativni. Navajeni smo, da nam vse neko od zgoraj servira. Tako pa ne gre več. Od zgoraj nimamo več kaj pričakovati, ker v našem samoupravnem sistemu je dolžnost delovnega človeka kot samoupravljalca, da se sam bori za napredek in s tem tudi za svoj obstoj.

Brane Praznik pa: Mladi se želimo uveljaviti, potrebujemo pa idejno podporo, ki nam jo najlaže da ZK. Zanima nas aktivnost ZK in odnos njenih članov do družbeno-političnih vprašanj. Tako bi se tudi laže odločili za vključitev v ZK. Ne gre nam za nobene koristi, kot bi morda kdo mislil, ampak da bi se mladi bolj poglobili v družbeno delo.

Več pozornosti je treba dati izobraževanju in zaposlovanju mladih.

Hasan Burnič je o počitniški družini Litostroj dejal, da od 750 mladincev, kolikor jih je v Litostroju, je samo 90 članov počitniške družine. Glede na število članov iz prejšnjega leta se je letos število vidno zmanjšalo. Ukinitve regresov na avtobusih in ladjah je precej vplivala na izpolnitev našega programa.

V imenu uprave podjetja je mladinsko konferenco pozdravil Karel Korošec in dejal, da je mladina delala med vojno in po njej z veliko večjim poletom kot danes. Delala je z nekim navdušenjem, saj takrat nismo imeli ničesar, želeli pa smo veliko ustvariti. Hoteli smo si izboljšati življenje in tako smo bili takorekoč prisiljeni v navdušeno delo.

Tudi sedaj je predsem na mladini, kako se bo uveljavila. Mladina ne sme pričakovati od vseh drugih pomoči, sama pa ostaja pasivna in samo čaka. Mladinci se morajo zavedati, da bo vse vodstvo nekoč v njihovih rokah, zato je potrebno začeti delovati sedaj. Uprava podjetja si želi mladinskih pripomb, sugestij, spreminjalnih predlogov, ne pa nezainteresiranosti.

Ob koncu konference pa so člani ZM sprejeli naslednje sklepe:

1. ZM mora svojo politično moč okrepiti; le tako bo lahko uspešno sodelovala na vseh področjih našega družbenega razvoja.
2. Kulturne, športne in druge prireditve naj v bodoče organizirajo specialne organizacije, ki delujejo v okviru TK ZM Litostroj.
3. Več pozornosti naj se posveti vzgoji mladih v dobre samoupravljalce in politične delavce.
4. Sodelovanje z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami je treba okrepiti predvsem v ZK.
5. Pripraviti je treba mlade za sprejem v ZK.
6. Za sprejem v samoupravne organe je potrebno predlagati več mladincev.
7. Potrebno je podpreti dejavnost Klubov OZN.
8. ZM mora pomagati pri realizaciji predavanj Šola za življenje.
9. Razmotriti je treba vse možnosti za boljše oblike organiziranosti ZM.
10. ZM naj se bori za doslednejše uveljavljanje pravic samoupravljalca v odločanju o raznih vprašanjih (pri reševanju raznih problemov).
11. Vzbuditi je treba v članstvu zanimanje za delo ZM.
12. V sodelovanju z drugimi družbeno-političnimi organizacijami se mora ZM boriti za dosego našega skupnega cilja.
13. Bolje je treba organizirati obveščanje o problemih znotraj in zunaj podjetja.
14. ZM naj javno izraža svoje mnenje o raznih političnih dogodkih v svetu in doma.
15. Posvetiti je potrebno več pozornosti izobraževanju in zaposlovanju mladih.
16. Za rekreacijo mladih je počitniška zveza zelo primerna. Potrebno je njeno delo še naprej razvijati.
17. Vzbuditi je treba pri mladih večjo odgovornost do dela na delovnem mestu, kakor tudi v organizaciji.
18. ZM naj pomaga vsakemu mlademu pri reševanju problemov, s katerimi se srečuje na delovnem mestu.
19. ZM naj mladince iz ICL takoj informira o svojem delu in jih na ta način zainteresira za delo v Zvezi mladine Litostroj.

POŠKODBE V NOVEMBRU

V mesecu novembru je bilo v našem podjetju 33 poškodb: 6 v MO, 5 v PK, 19 v FI, 1 v VET in 2 v sektorjih.

Zaradi poškodb smo izgubili v novembru 633 delovnih dni, in sicer v MO 165, v PK 89, v FI 327, v VET 7 in sektorjih 45 delovnih dni.

Poškodbe na očeh so imeli v novembru 3 delavci, na telesu 2, na rokah 17 in na nogah 11 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek in petek po 7, v sredo 6, torek 5, četrtek 4, sobota 3 in nedelja 1 poškodba.

V mesecu novembru je bilo 6 poškodb manj kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Knjižna zbirka Prešernove družbe

V redni zbirki Prešernove družbe za leto 1968 so tele knjige:

1. KOLEDAR 1968, ki ima to pot dvojno velikost knjig in je bogato ilustriran. Med drugim ima 12 večbarvnih reprodukcij priznanih domačih umetnikov.
 2. Miško Kranjec: IZ CESTE I. REDA, roman. To je povest že starejše generacije mladine, med 16. in 18. letom. Roman načenja vprašanje moralne odgovornosti za nesreče na naših cestah.
 3. Una Troy: SEDEM NAS JE, roman. Irška pisateljica nam v tem mikavnem delu prikaže vaško mater s sedmimi nezakonskimi otroki in zaplete, ko jim ljudje po podobnosti določajo očeta.
 4. Venceslav Winkler: TISTI IZ ZELENE ULICE (mladinska povest). Pisatelj nam prikazuje življenje v eni naših mestnih ulic in vsa nasprotja pri starejših, razlike med besedami in dejanji. Otroci pa iščejo poti po svoje v življenje.
 5. Franček Bohanec: SLOVENSKA BESEDNA UMETNOST. Avtor nam odkriva vrednost besedne umetnosti od nekdanjih dni do današnjih časov. Knjiga je tudi primeren pripomoček učencem osemletk in drugih šol. Članarina je 20 Ndin.
- Doplačilne knjige:
1. Ing. Raoul Jenčič: MALI KMETIJSKI STROJI
 2. Vlada Marcon: S PLETILKO IN KVACKO
 3. Andreja Grum: SODOBNO KUHANJE V DRUŽINI. Knjiga nas uvaja v uporabo tehničnih pripomočkov v gospodinjstvu, živilskih in industrijskih polizdelkov in upošteva vse prehransko bogate in okusne jedi. Knjiga je bogato ilustrirana.

Doplačilne knjige so do izida po 5 Ndin.

Vsako izmed knjig (razen koledarja) lahko dobite vezano v platno, če doplačate po 2,50 Ndin.

Po izidu bodo knjige 20 % dražje.

Zato pohitite z vpisom oz. naročilom pri poverjeniku Prešernove družbe ali pa v upravi, Pražakova ul. 1. P. p. 41/I.

ČLOVEK IN DELO

Se strinjate?

(Razgovor z drugim šefom v tovarni)

Vprašanje

Strokovna literatura, ki obravnava vprašanja industrijske psihologije, sociologije, organizacije, skoraj enotno razlikuje dve vrsti vodilnih ljudi, šefov, direktorjev: eni naj bi bili usmerjeni predvsem k interesom proizvodnje, poslovnosti, storilnosti, drugi pa predvsem k delavcu. Prvi imajo pred očmi rezultate proizvodnje, drugi pa človeka-delavca. Po razpoložljivih podatkih bi imeli šefi druge vrste, to so tisti, ki jim je delavec važnejši kot rezultati, v celoti tudi več uspeha pri vodenju in navsezadnje tudi boljše rezultate v produkciji. Kaj menite o tem?

Odgovor

Najprej bi želel pripomniti, da je tako ostro razločevanje bolj teoretičnega značaja. V resničnem življenju mora biti šef sposoben zavarovati interese obeh strani, in to ne bi smelo biti nemogoče. Po mojem v praksi ni čistega profila ene ali druge vrste. Posamezni ljudje težijo bolj sem ali tja. Oba elementa sta v resnici med seboj neločljivo vezana. Človek je nosilec proizvodnje, človek je tisti, ki misli, ki nekaj hoče in ima pobudo. Šef pa mora znati oba elementa vsklajevati, ne pa ju ločevati in dajati prednost enemu na škodo drugega.

Vprašanje

V vsakdanjem življenju, ko ocenjujemo ljudi, navadno pravimo o enem, da dela hitro, o drugem, da dela počasi, a zanesljivo. Vemo tudi, da se v pogledu hitrosti pri delu najpočasnejši razločuje od najhitrejšega v razmerju ena proti dva: najhitrejši torej dvakrat hitreje dela kot najpočasnejši. Ali sta po vašem mnenju res kvaliteta in kvantiteta dela v obratnem sorazmerju?

Odgovor

Ne bi rekel. Poznam nekaj ljudi, ki zelo hitro, ekspeditivno delajo, pa vendar obenem tudi kvalitetno; poznam pa tudi ljudi, ki so izredno počasni, prave »maže«, kot pravimo, pa vendar njihovo delo nikakor ni brez napak. Srečamo torej vse štiri vrste kombinacij: hitre in dobre delavce, hitre in površne, počasne in dobre ter tudi počasne in slabe obenem. Obe pozitivni kvaliteti, to je hitrost in kvaliteta, se torej prav lahko najdeta združeni pri istem delavcu.

Res je, da vsi radi več zaslužimo kot manj, toda dobremu delavcu vseeno ne gre samo za denarni učinek, ki mu ga prinese večja količina opravljenega dela,

saj vnaša v svoje delo tudi primerno pazljivost, čut odgovornosti do dela, visoko motivacijo.

Najbrž tudi ne bi bilo napačno, če bi kadrovska služba posvetila posebno pozornost tistim delavcem, pri katerih opazimo nesorazmerno več napak kot pri drugih. Mogoče bi se odkril vzrok v pomanjkljivem znanju, nezadostnih izkušnjah, lahko pa tudi v neprilagojenosti, pomanjkljivi motivaciji, posameznih osebnostnih potezah ali celo v socialnih razmerah.

Vprašanje

Doslej smo brali, da je naša osebnost rezultat dveh vrst vplivov: dednosti in okolja. Sovjetska psihologija pa dodaja še tretji odločilni vpliv: to je delo, ki daje človeku svoj pečat in značilnosti. Tako dobi na primer urar po dolgih letih dela svoje posebne lastnosti; prav tako natakar, učitelj itd. Iz tega je nastalo geslo, da delo formira človeka. V prvih povojnih letih smo tudi pri nas brali znano geslo: »Mi gradimo progno, progno gradi nas.« In če rečemo, da delo formira človeka, mislimo včasih tudi na širši pomen tega pojma, na delovno okolje, na podjetje v ce-

loti. Tako je recimo eno podjetje znano po zanesljivosti, kvaliteti, vestnosti, drugo pa morda po površnosti, nezanesljivosti. Torej bi smeli govoriti o liku delavca določene tovarne. Ali lahko tudi v našem primeru govorimo o liku litostrojskega delavca, ki bi se po svojih kvalitetah razločeval od delavca kake druge tovarne?

Odgovor

Proces formiranja delavca je vsekakor dolgotrajen in se opazijo morebitni vplivi, ali vsaj sledovi, samo pri tistih delavcih, ki so dalje časa v podjetju. Če v tem smislu pomislim na nekatere naše starejše projektante ali kvalificirane moči v proizvodnji, bi morda smeli trditi, da najdemo pri njih neke skupne poteze, ki bi jih lahko označili kot elemente litostrojskega delavca. To so: vestnost, iznajdljivost, predanost delu, visoko razvita kritičnost, neodjenljivost; z druge strani pa mogoče nekoliko ohlajen čut za termine, kolikor ni to splošna slabost našega gospodarstva. Litostroj se je v turbinski proizvodnji sicer lahko naslonil na skoraj stoletno tradicijo, sam pa je razvil tudi proizvodnjo popolnoma drugačnih in novih proizvodov (dieslovi motorji, žerjavi, vilicarji itd.), kar je na vsak način dokaz visoke strokovnosti in drugih osebnih kvaliteta naših delavcev.

(Pogovor pripravil in zapisal Mirko Hrovat)

Kako hitro se je zgodilo...

Pri vrtanju izvrtin v polovico labirintnega obroča iz brona se je dne 27. 10. 1967 poškodoval delavec Novak Franc. Ker je bila poškodba težja, bo zanimala tudi širši krog delavcev.

Zgoraj omenjeni je bil premeščen na to delovno mesto s skobelnega stroja, in to tako, da se je na stroju priučeval 14 dni pod vodstvom delavca, ki je poznal delovanje stroja. Tudi poškodovanec je že pred delom na skobelnem stroju dalje časa opravljal delo na rezkalno-vrtalnem stroju; zato mu tehnika samega dela ni bila nepoznana, privaditi se je moral samo raznim ročicam, od katerih ima vsaka svoj pomen. Tistega dne je Novak (poškodovanec) opravljal dela na tem stroju šele drugi dan.

Kako je prišlo do poškodbe? Po analiziranju del je Novak uporabljal pri vrtanju izvrtin točkalo, špiralni sveder Ø 24 in palico za vpetje stružnega noža.

Za ugotavljanje točnosti središča risa je uporabil konico morze izvedbe, katero je potisnil v delovno vreteno. Po ugotovitvi središča je vzel zagozdo, izbil konico in vložil v delovno vreteno spiralni sveder. Po končanem vrtanju pa delovnega vretena ni povlekel v notranjost stroja, ker je moral izvrtino povečati, in sicer tako, da je povrtaval in stružil nazaj. Čeprav je bila povrtal-

na palica v morze konosu, je obstajala možnost, da se pri delu (struženju nazaj) oddvoji od delovnega vretena. Da bi to preprečil, je uporabil zagozdo, ki jo je zabil v odprtino delovnega vretena in vrtalno palico. Ta zagozda pa je bila usodna zato, ker je bila predolga, saj sta oba njena konca štrlela iz delovnega vretena na vsako stran za okoli 30 mm.

Med delom je poškodovani stal ob vrtečem se delovnem vretenu, z njim pa je bil sodelavec, ki mu je hotel dati še dodatna navodila glede pomika pri stroju. Poškodovani se je delno obrnil proti sodelavcu, v tistem trenutku pa ga je vrteča se zagozda prišla za delovno obleko, jo z njim vred ovila okoli vretena in poškodba je bila tu.

Pri analiziranju je bilo ugotovljeno, da je bila zraven ostalega orodja na delovni mizi tudi zagozda, ki bi bila pri uporabi v tem primeru popolnoma varna. Zakaj je poškodovani ni uporabil, mi ni znano, verjetno tudi njemu ne...

Čeprav se je na delovnem mestu poškodba zdela zelo resna, so zdravniki ugotovili le komplikirane zlome v ključni kosti ramena in druge poškodbe mehkih delov telesa, ki se lepo zdravijo.

I S A

Duševno zdravje

Duševno zdravje je pojem, ki ga je še težje opredeliti kot telesno. Predvsem si moramo biti na jasnem, da ne gre tu za: zdrav ali bolan. »Bolezni je stotero, zdravje samo eno«. To je sicer globokoumen izrek, toda v bistvu netočen, kajti najbrž ni človeka, ki bi imel vse organe in vse funkcije brezhibno razvite in ohranjene. Če nič drugega, smo vsaj preobčutljivi za to ali ono vrsto hrane, pijače, za prehlad ipd.

Podobno je seveda z duševnim zdravjem. Če bi torej bile vse črte našega temperamenta, značaja, motivov, stališč, interesov in odnosov razvite v mejah normalne, bi se ne ločile od reakcij, ki jih opazujemo pri večini ljudi.

In koliko je teh lastnosti? Dva ameriška psihologa sta iz slovarja izpisovala vse pridevnike, ki se nanašajo na lastnosti človeške osebnosti. Dobila sta jih 18.000. Od teh sta izbrala bolj ali manj stanovitne lastnosti in jih dobila 4.500. Potem sta še izločila vse več ali manj izstopne izraze in je tako končno ostalo še vedno 300 pridevnikov, ki označujejo trajne, univerzalne lastnosti naše duševnosti, oz. obnašanja. Mnogi avtorji pa še

primere, ki v praktičnem življenju uhajajo iz okvira te definicije.

Bližja resnici je oznaka švicarskega psihologa Adlerja, ki vidi v duševni stabilnosti človeka tele lastnosti: življenjski pogum, sposobnost za delo, ustvarjalno dejavnost, smisel za umetnost, kulturo in ljubezen. Socialna neprilagojenost vodi prek nevrotičnosti in nevroz v slepo ulico življenja, v določeno duševno obolenje.

F. Künkel pa je videl med duševno bolnimi in zdravimi neko osnovno razliko v usmerjenosti: prvi so opazno pogreznjeni vase, drugi pa v stvarnost, zunanji svet. Seveda pojem stvarnost

Vodstveni človek je predstavnik uprave nasproti delavcu in predstavnik delavca nasproti upravi. Včasih to pomeni, da je v sredi, ali med dvema ognjema

kljub temu sodijo, da jih je rajši več kot manj.

Kdo bi sedaj lahko trdil, da ima vseh teh recimo 3000 lastnosti razvitih v zdravih mejah normalne? In če smo že »normalni« v normalnih okoliščinah, potem se prav gotovo vsaj v konfliktnih situacijah pokažemo v tem ali onem smislu, v tej ali oni smeri ali dimenziji bolj ali manj nenormalni. Vzemimo za primer samo stanje, ko nas recimo popade jeza, ko se nas polasti globoka otožnost, ko nas poplavi ljubezensko čustvo ipd.

Francoski pisatelj Jules Romains pravi v nekem svojem romanu: »Zdravi so bolniki, le da ne vedo, da so bolni.« V vsakdanjem življenju pa se imamo za zdrave, če ne opazimo nobene bolezenskega simptoma. Toda ravno znaki duševnih motenj so tako težko prepoznavni, da jih razpozna komaj dobro izkušen opazovalec.

Razen tega pa imamo tudi pri duševnih obolenjih opravka z določeno inkubacijsko dobo, prav tako kot pri telesnih boleznih. Po domače povedano: bolezen se v nas nekaj časa »pase«, preden izbruhne.

Ostane nam še vedno vprašanje, kako bi označili duševno zdravega človeka. Oče psihoanalize, Sigmund Freud je trdil, da je duševno zdrav tisti človek, ki ima veselje do dela in uživanja. Vsekakor bo ta oznaka preveč enostranska, saj dopušča mnoge

ne pomeni, da se moramo obvezno in vedno zadrževati trezno in razumsko. To prej pomeni, da se obnašamo »ustrezno situaciji«.

Toda vse te trditve so bolj ali manj samo poenostavitve in zato ne morejo v celoti zajeti glavnih karakteristik duševno zdravega človeka. Na bolj popolnem seznamu takih lastnosti bi morali najti vsekakor odsotnost strahu, svoboden um brez predsodkov, sposobnost za pravo in zanesljivo presojo pojavov in odnosov okoli nas, dobrotljivost, humanistično usmerjenost, osvoboditev pred dogmami vseh vrst, razvito osebnostno individualnost, občutljivost za potrebe sočlani, pripravljenost za pomoč, aktivnost, širokogrudnost itd.

Duševno zdravje se končno ne more ugotavljati kar samo po sebi, temveč po tem, kako delamo, ljubimo in se razumemo z okoljem.

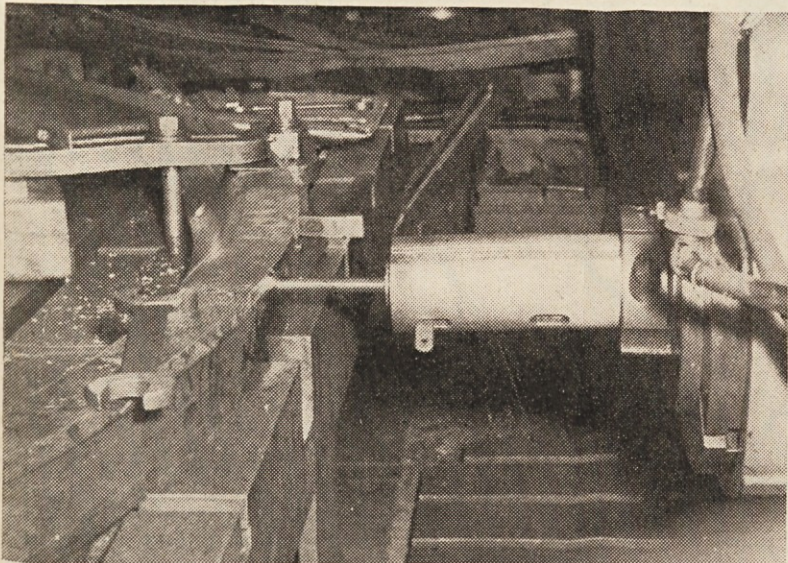
M. H.

peč skozi jeklene cevi. Ker na zalogi ni bilo suhih polcolskih cevi, delo pa je bilo nujno, se je vodstvo odločilo, da te nadomesti z brezživimi cevmi manjšega premera. Te cevi pa so bile na zunanji in notranji strani namočene proti rji. Vodstvo livarne je to vedelo, vendar jih je sila primorala, da jih uporabijo. Da ne bi prišlo zaradi maščobe do eksplozije, so dali cevi razmasti v sušilno peč pri temperaturi okoli 450 °C. Cevi v peči so postavili pod določenim kotom, da bi odtekala maščoba. Torej vidimo, da je bil izveden varnostni ukrep, ki pa v končnem merilu ni bil zadosten.

Uporaba teh cevi je po končani razmasti potekala normalno, vendar ne pri vseh cevih. Ena izmed uporabljenih cevi je ob dotiku s kisikom povzročila eksplozijo, kar je imelo za posledico, da je gumasta cev pri spoju z jekleno cevjo tako hitro pregorela, da je povzročila delavcu skozi novo azbestno rokavico večjo opekline na levi roki.

Primer nam dokazuje, da nikoli ne smemo uporabljati za delo s kisikom niti navidežno očiščene predmetov, ki so brez maščob.

I S A

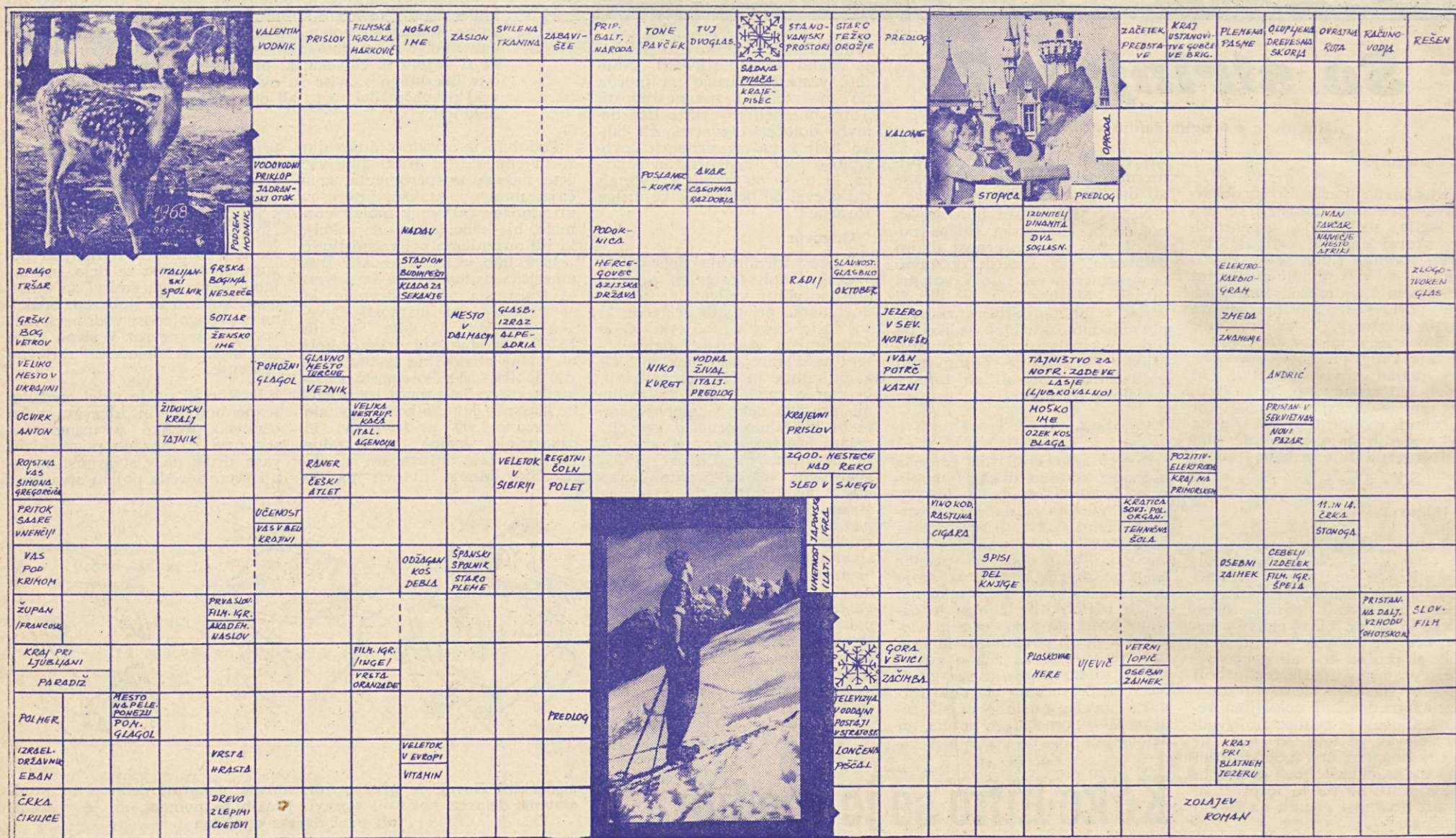

Na fotografiji je prikazano delovno vreteno, v katerega je potisnjena zagozda; okrog nje se je navila delovna obleka z delavcem vred

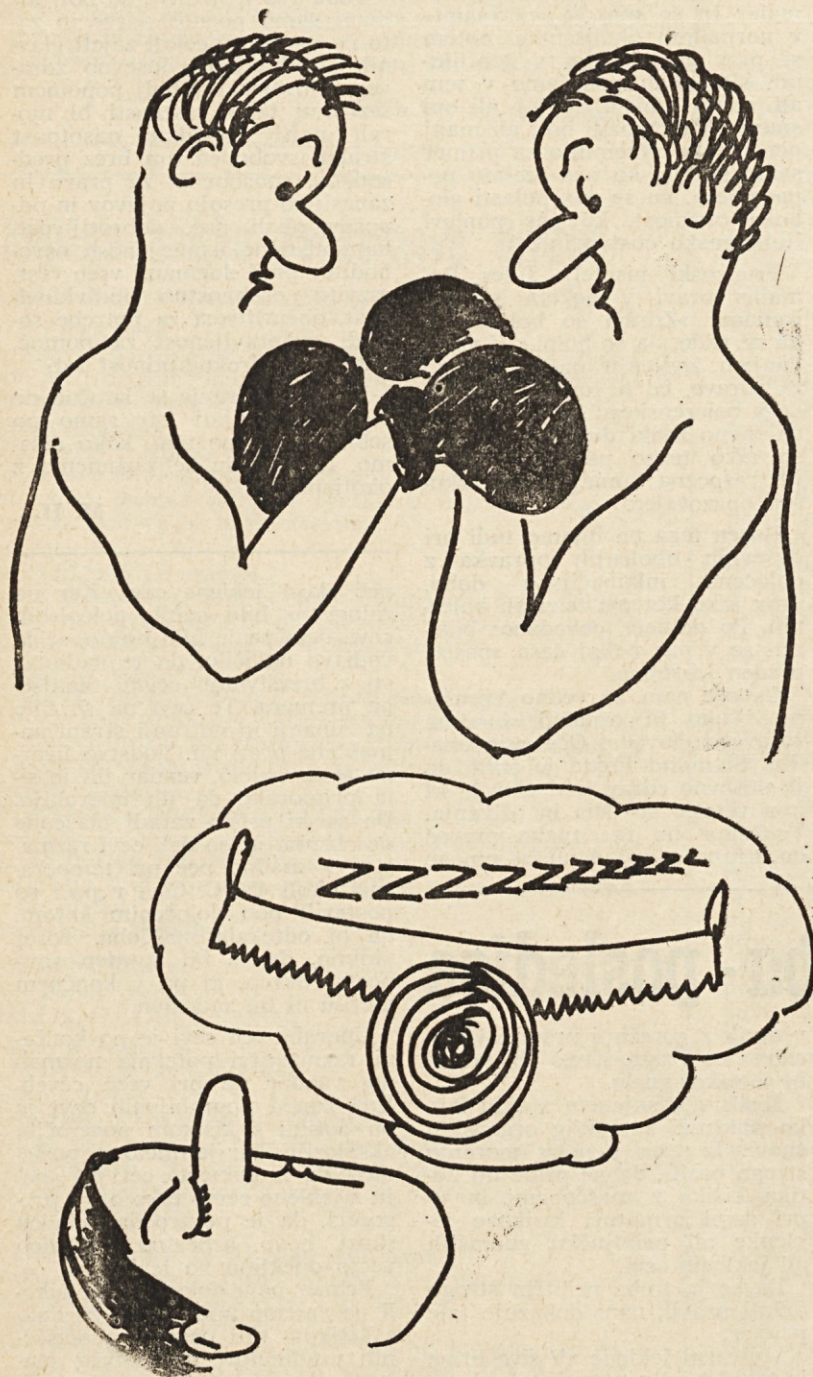
Novoletna nagradna križanka

PRVI TRIJE IZZREBANI RESEVALCI NAŠE NOVOLETNE
NAGRADNE KRIZANKE BODO PREJELI KNJIŽNA
DARILA.

REŠITVE SPREJEMAMO DO 15. JANUARJA 1968.

Končajmo nasprotja med upravo in samoupravo!

Pogovorimo se o dolgoročnem konceptu razvoja!

IZBRANE MISLI

Ljudje, ki so najbolj glasni, ne morejo razumeti onih, ki zaradi njih ne pridejo do besede.

(Keller)

Ljubezen nadomesti vse, a nič ne more nadomestiti ljubezni.

(Zilahi)

Veselje je najboljša higiena za dušo in telo.

(Maurois)

Zvita pota ne vodijo nikamor.

(Balzac)

Neznanje je vedno pripravljeno za pohvalo.

(Boileau)

Popularnost je kot mladost, ko enkrat premine, se ne vrne več.

(Le Petit)

Upanje je obroč, ki štiti srce, da ne počí.

(Fuller)

Nihče ne pozna svoje moči, dokler je ne preizkusi.

(Goethe)

Veselje, radost je podnebje, v katerem vse uspeva.

(Richter)

Dan, ko se nismo smejali, je izgubljen.

(Carnai)

Če ste prisilili človeka, da molči, ne pomeni, da ste ga tudi prepričali.

(J. Malay)

Skrajni obup vedno rodi veliko moč.

(Zweig)

»Predlagam, da sprejmemo začasno razlago o uporabi začasnega sklepa, ki je bil sprejet na predhodni seji po začasnem pravilniku ...«

V letu 1968:
Ali ne bi pogledali, kdo se skriva za plaščem samoupravljanja?

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 Sdin — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.